

Căutați a face pe copii să prețuiască
evenimentele mari ale istoriei noastre mai
mult decât pe acelea din istoria altor popoare,
să se convingă că strămoșii lor au fost eroi
care au luptat și și-au vărsat sângele, ca
să conserve țara ce-i adăpostește astăzi;
redesșteptați în inima lor aceeași aprinsă
iubire de țară pe care și ei trebuie să o aibă ca
urmași ai acelor eroi; silțiți-vă a-i convinge
că țara lor este cea mai bună țară, ca neamul
lor este cel mai viteaz, cel mai nobil, cel mai
energic, dintre toate neamurile. Nu va temeți
ca veți cădea în exces pe această cale!

Oricât de departe veți merge, cu atât mai
bine va fi.

”

”

REQUIEM

Victor Ambroci. Fapte, nu vorbe 3

TEMPLUL CUNOAȘTERII

Rita Godoroja. Educația axiologică și învățarea creativă la lecțiile de chimie. 5

Ludmila Gamureac. Некоторые аспекты обучения русскому языку в контексте модернизированного куррикулума 9

Inga Chiosa. Alternative assessment 13

Viorica Covalschii. Modelarea matematică: noi abordări didactice în contextul implementării tehnologiilor computaționale 16

Estela Barbu. Să depășim fazele stăpânite de frica în fața schimbării 18

Nelli Ceciui. Teaching optimistic attitude to life as one of the important competences . 20

Alexandru Covalschii. Calculatorul – mijloc modern de instruire și evaluare. 22

Tatiana Roman. Investigatia intertextuală – o privire pluridimensională asupra operei literare 24

Tamara Suvorov. Proiectul – o cale de evaluare personalizată la educația tehnologică. . 28

CĂLCĂIUL LUI AHILE

Sergiu Orehovschi. Evaluarea formativă și fundamentele școlii prietenoase copilului . . . 32

Mariana Jitari. Liceu, cimitir al sănătății mele. 35

Estela Barbu. Blocaje ale comunicării. 37

STAREA DE VEGHE

Ludmila Scrupschi. About Interdisciplinary Teaching 40

Andriana Soica. Motivația învățării – segmentul primordial al succesului școlar 42

Nadejda Butnari. Dezideratul abordării funcționale a curriculumului școlar 45

Aliona Grati. Școala de ieri sau școala de azi? Învățământul public, între poveștile trecutului și filmul realității 46

Igor Guzun. Copilul nu e singur nici acasă, nici la școală 48

CĂRĂMIZI ALE FIINȚEI

Alexandru Cerga. Utilizarea tehnologiilor informaționale la lecțiile de geografie 50

Dragoș Vicol. IP Liceul Teoretic „Spiru Haret” – cunoașterea empirică, prin intermediul conexiunii indestructibile cu procesul educațional propriu-zis 52

Daniel Macrinici. Valorificând principii însușite în liceu 53

FACTA, NON VERBA

Roman Țabur. Clubul de dezbateri și viziunea școlii moderne 56

Elena Melnic. Teatrul popular de natură istorică și impactul lui educațional 57

PAGINI DE LECTURĂ 59

Director: *Victor AMBROCI*
Redactare: *Mariana JITARI*
Sergiu OREHOVSCHI
Tehnoredactare: *Olga CEBANU*

Tipografia: RECLAMA
Tiraj: 500 ex.
ISSN 1857-1131
convorbiri_didactice@yahoo.com

FAPTE, NU VORBE

Despre pedagogie întotdeauna, dar mai ales în ultimul timp, se vorbește foarte mult. Mai puțin se face. Vorbim despre o școală și o familie prietenoasă copilului, dar statisticile arată că numărul copiilor supuși violenței, atât la școală, cât și în familie, a crescut considerabil. Mai vorbim și despre motivarea învățării, dar tot mai mulți copii abandonează școala, sau dacă n-o abandonează, ea devine o corvoadă pentru ei, adică o activitate silită și neplăcută. Drept rezultat, văzând că vorbele nu-și produc efectul, începem a ne lamenta. Că nu avem condițiile necesare, că salariile sunt prea mici, că elevii nu ne înțeleg și părinții nu lucrează cu ei, că șefii doar încearcă să ne prindă pe picior greșit și uită să ne laude și, mai ales, că nu ne ajunge timp să le reușim pe toate. Lista poate fi continuată. Și iată tocmai aici mi-am amintit de *Omul și Ministrul Spiru Haret*. Lui îi aparține sloganul invocat în titlul acestui articol. Este persoana despre care faptele vorbesc de la sine. Iată doar câteva din ele:

- Haret, cu ajutorul Casei Școalelor, clădește aproape 2.000 de localuri de școli primare și înființează 1.700 de posturi de învățători; numărul elevilor înscriși în școlile primare se urcă de la 300.000 la 600.000 de mii, iar numărul știutorilor de carte crește de la 22% la 39%; astfel se dă posibilitate la zeci și sute de mii de copii să se lumineze, să se cultive, să devină conștienți de drepturile și de datoriile lor;

- Înființează „Liga culturală” cu Nicolae Iorga și Dimitrie Onciul, publicații precum „Albina”, „Semănătorul”, „Revista generală a învățământului”, „Convorbiri didactice”, „Vlăstarul” ș.a.

- Pe lângă „Casa Școalelor” mai înființează Seminarul Pedagogic Universitar, sprijină colecțiile „Biblioteca pentru toți”, „Biblioteca pentru popularizarea științei” ș.a.;

- De numele lui sînt legate „Legea învățământului secundar și superior, 1898”, „Legea învățământului profesional, 1899”, „Legea privind reglementarea problemelor instrucției și educației pentru copiii de vîrstă preșcolară, 1909”.

Fiind, în același timp, dascăl și inspector școlar, om de știință și om politic, Spiru Haret a lucrat neconținut pe tărâmul educației. Fire modestă, n-a stăruit să se impună prin proiecte de paravan care să-i aducă o glorie nemeritată. A muncit în sudoarea frunții, lăsând faptele să vorbească pentru dîn-

Victor Ambroci,
director

sul. Caracter cinstit și drept, om de muncă și gândire, așa a fost caracterizat de Constantin Rădulescu-Motru, filozof, psiholog, pedagog, om politic, dramaturg, director de teatru român, academician și președinte al Academiei Române între 1938–1941, personalitate marcantă a României primei jumătăți a secolului XX. „Aceste calități ale lui Haret erau așa de distincte în sufletul lui, încât au asigurat țării bune rezultate de pe urma politicii sale școlare care, în multe privințe, era una bazată pe principii greșite. Un altul în locul lui Spiru Haret, cu politica școlară a acestuia, dar fără calitățile sufletești ale aceluia, ar fi fost primejdios. N-a amestecat politica partidului liberal din care făcea parte cu politica sa personală în școală. Politica sa *haretistă* nu era o politică liberală. Dimpotrivă, Spiru Haret a

fost, poate, cel dintâi bărbat politic de la noi care a înțeles însemnătatea problemei școlare pentru viața unui partid politic”, ne mărturisește contemporanul său.

În mare parte sistemul românesc de învățământ contemporan este clădit pe truda lui Spiru Haret, a „călătorului obosit”, vorba lui Nicolae Iorga. Acela care i-a lăsat la o parte pe cei ce vorbeau multe și de toate, ce n-aveau nevoie de altceva decât numai de câștiguri înnoite și de laudă proaspătă.

Trebuie să-i urmăm exemplul, realizând mai multe decât spunem. Ca să nu ne fie rușine că am învățat sau am muncit în instituția ce-i poartă numele. Și ca atunci când vom fi întrebați cine a fost Spiru Haret, să răspundem așa cum răspundeau discipolii lui la această întrebare – Profesorul meu.

EDUCAȚIA AXIOLOGICĂ ȘI ÎNVĂȚAREA CREATIVĂ LA LECȚIILE DE CHIMIE

Formarea integrală a persoanei, ca deziderat al societății cunoașterii, trebuie să înceapă cu însușirea valorilor general-umane, necesare dezvoltării și autorealizării, integrării sociale și profesionale. Comportamentul elevilor depinde de valorile pe care le posedă. O simplă schimbare a atitudinii de tipul „nu pot să rezolv această problemă, n-am timp” cu „de ce n-aș putea să fac și eu singur acest lucru?” ar îmbunătăți calitatea învățării. De aceea, educația axiologică este o resursă importantă de modernizare a procesului educațional.

Se știe că oamenii nu se nasc cu valori, dar le dobândesc pe tot parcursul vieții. Valorile personale sunt într-o anumită măsură oglinda timpului și a locului în care trăim. Dar în toate timpurile au existat și vor exista acele valori, care sunt proprii întregii omeniri, tuturor oamenilor, și pe care le numim fundamentale: Adevărul, Binele, Frumosul, Dreptatea, Libertatea [4]. În consens cu valorile europene, finalitatea principală a educației în Republica Moldova este formarea și dezvoltarea unui sistem de competențe, care integrează la nivel de produs: cunoștințe (ce știi?), abilități (ce pot face?), atitudini (cum sunt?), aspirații (cum vreau să devin?), valori (ce apreciez?).

Promovarea valorilor general-umane, transmiterea valorilor științei, culturii și experienței sociale reprezintă o funcție de bază a educației [1, p.6]. Astfel, dacă dorim să avem o educație de calitate, trebuie să orientăm elevii către valorile general-umane, naționale și științifice, să le formăm capacități de a sesiza valorile în diverse domenii de viață și de activitate, de a le aprecia și a le evalua corect, de a le accepta și a le integra în sistemul valoric personal, de a distinge valorile de non-valori. Savantul V. Pâslaru menționează că „elevul nu însușește doar valori create de omenire, ci, însușindu-le, își creează propriile cunoștințe, competențe, atitudini, care, pe de o parte, ele însele sunt niște valori, iar pe de altă parte, constituie mecanismele potențiale de creare a noi valori obiectualizate în știință, literatură, artă etc.” [4].

Asigurarea calității procesului educațional, conform Standardelor educaționale de stat și a Curriculumului național, urmărește dezvoltarea creativității, a independenței în acțiune, a respectului, responsabilității, perseverenței, eficienței,

Rita Godoroja,
*doctor în pedagogie, profesor
de chimie*

a autoevaluării obiective [5]. Educația axiologică a elevilor este un principiu pe care îl aplicăm sistematic la lecțiile de chimie, deoarece înțelegerea, însușirea și trăirea valorilor reprezintă, în opinia noastră, produsele cele mai importante, cu impact profund pentru fiecare dintre noi, pentru prezentul și viitorul societății noastre. Valorile determină și orientează motivația de învățare, exprimată prin atitudinea interogativă, satisfacția de a cerceta, interesul pentru cunoaștere, curiozitatea și dorința de a descoperi, a inventa și a realiza ceva deosebit, a depăși dificultățile.

Cum organizăm lecțiile de chimie pentru ca activitatea de învățare a elevilor să fie valoroasă și productivă? În primul rând, prin crearea și rezolvarea sistematică a unor situații-problemă, teoretice și experimentale, cu importanță practică, elevii sunt stimulați să gândească și să muncească independent, să rezolve problemele propuse prin diverse metode, să-și utilizeze imaginația și să construiască strategii și metode proprii de investigare, să elaboreze produse noi în baza materiei de studiu. Creativitatea ca valoare umană are o importanță deosebită, fiind un catalizator al autorealizării și un generator de valori. Toți elevii posedă un potențial creativ, dar activarea acestui potențial și productivitatea creativă depinde de intensitatea dorinței proprii. Un rol important în dezvoltarea creativității elevilor revine sarcinilor de elaborare a problemelor în baza materialelor neproblematizate; crearea de întrebări-problemă și rezolvarea lor prin asociații de idei, analize, stabilire de relații, studiu independent.

Performanța reprezintă o realizare obținută prin muncă, automotivare și perseverență. Experiența noastră didactică și științifică ne permite să afirmăm că un produs (de exemplu, o lecție, o lucrare, un proiect, o problemă) poate fi apreciat cu calificativul creativ doar atunci când este nou, original, util și valoros. Prin abordarea creativă a curriculumului școlar la lecțiile de chimie oferim elevilor posibilități de manifestare creativă atât

în procesul de învățare, cât și prin evaluare reciprocă și autoevaluare. A dezvolta creativitatea elevilor la lecțiile de chimie înseamnă a cataliza factorii intelectuali ai creativității – fluența, flexibilitatea, originalitatea și elaborarea în acest domeniu [2].

Fluența este stimulată prin diverse sarcini didactice: de a propune cât mai multe idei; de a elabora întrebări cauzale sau a prognoza consecințele unei situații; de a oferi cât mai multe răspunsuri, soluții la o problemă; de a nota cât mai multe formule de substanțe; de a alcătui cât mai multe ecuații; de a explica esența proceselor chimice observate în laborator și în mediu prin mai multe argumente; de a propune mai multe metode de identificare a substanțelor. Dacă elevii învață la lecție să nu se oprească la ideile propuse, ci caută altele mult mai bune, cu siguranță ei vor reproduce acest comportament și în alte circumstanțe. Flexibilitatea este dezvoltată prin sarcini de clasificare a substanțelor, de soluționare a problemelor prin diverse metode. Originalitatea răspunsurilor elevilor este promovată prin accentuarea ideilor rare, a metodelor eficiente, a lucrărilor și proiectelor inedite. Cu cât mai multe idei sunt propuse de elevi, cu atât este mai mare probabilitatea unor răspunsuri unice din punct de vedere statistic.

Elaborarea se dezvoltă prin reprezentarea proceselor chimice prin ecuațiile reacțiilor, operarea liberă cu denumirile substanțelor chimice, explicarea regulilor de interacțiune a substanțelor și identificarea tipului reacției chimice, argumentarea importanței practice a procesului analizat sau a importanței studierii temei, prognozarea observațiilor experimentale în baza unei ecuații chimice și a algoritmului de acțiune experimentală, crearea unor scheme, modelarea grafică și bilă-ax a moleculelor, prezentarea produselor conform criteriilor discutate și agreate în comun.

Pentru exemplificarea unei situații de cercetare a corelației dintre obținerea, structu-

ra și proprietățile substanțelor și formării la elevi a unui comportament ecologic, propunem următoarea situație-problemă, alcătuită din 7 întrebări problematizate [3, p. 169]:

1) Pentru fabricarea săpunului în civilizația greco-romană se foloseau grăsimile și cenușa de lemn. De ce se utilizau anume aceste substanțe pentru obținerea săpunului?

2) Cum poate fi obținut săpunul din petrol? Argumentați răspunsul prin ecuațiile reacțiilor chimice.

3) Este oare necesar de a produce detergenți? De ce? Cum se obțin detergenții?

4) La dizolvarea săpunului în apă dură se formează fulgi albi. De ce? Argumentați răspunsul prin ecuațiile reacțiilor chimice și comentați-le.

5) De ce capacitatea de spălare a detergenților în apă dură este mai mare decât cea a săpunurilor?

6) Ce s-ar întâmpla, dacă nu s-ar mai produce detergenți?

7) Cum să protejăm mediul de poluare cu detergenți?

Fiind antrenați în rezolvarea sistematică a situațiilor-problemă la lecțiile de chimie, elevii acumulează o experiență creativă valoroasă, pe bază de demersuri diferențiate și individualizate, prin strategii problematizate. „În cadrul relațiilor om-natură individul atinge performanțele caracteristice personalității numai dacă devine conștient de apartenența sa la toate sistemele vieții materiale – de la sistemele atomice și celulare până la Cosmos și Univers” [4]. Responsabilitatea pentru protecția mediului, utilizarea rațională a resurselor naturale, înțelegerea principalelor cauze și forme de manifestare a dezechilibrelor naturale, descoperirea căilor de acțiune pentru ocrotirea naturii – aceste valori au fost promovate în Liceul „Spiru Haret” prin diverse activități practice organizate de noi atât la lecțiile de chimie, cât și în cadrul activităților extracurriculare, pe parcursul anului internațional al chimiei – 2011, anului internațional al energiei durabile pentru toți – 2012,

anului internațional al cooperării în domeniul apei – 2013, săptămânii mondiale a apei (2-9 septembrie 2013).

Educația pentru valoarea democrației este realizată și în cadrul lecțiilor de chimie, prin evidențierea drepturilor și îndatoririlor elevilor, a respectului față de sine și față de ceilalți, participarea activă și responsabilă la lecții și îndeplinirea conștientă și calitativă a temelor de acasă, respectarea normelor de conviețuire în colectiv, dorința de a ajuta și a coopera, sensibilitate la problemele clasei, liceului, municipiului, țării. A păstra în curățenie caietul și manualul de chimie, setul de reactivi și utilajul chimic, banca și cabinetul, clasa și holul liceului este la fel de important, precum și a păstra curate casa și curtea părintească, străzile și parcurile, mediul în care ne aflăm.

Conținutul chimiei le oferă elevilor posibilitatea să-și manifeste potențialul de cunoaștere și de creație, să descopere că între cunoscut și necunoscut este un hotar mobil. Crearea spectacolelor chimice prin colaborare în grup reprezintă unul dintre cele mai interesante și apreciate proiecte, realizate de către elevi și prezentate, în calitate de teme pentru acasă la lecțiile de chimie. Astfel, adoptând rolul substanțelor chimice studiate, elevii reușesc să prezinte în mod artistic diverse fenomene, proprietăți, reguli de interacțiune, rolul substanțelor pentru om și progresul social. Aceste activități permit elevilor să trăiască bucuria descoperirii talențelor, a cooperării și a manifestării calităților valoroase ca: observația, atenția, perseverența, încrederea în forțele proprii, interesul cognitiv, curiozitatea, grija față de propria persoană, față de ceilalți și față de mediu. *Îmbinând* conținuturile interdisciplinare, științifice și artistice, elevii realizează conexiuni inedite, care contribuie la valorificarea propriului potențial creativ – valoare a personalității umane.

Experimentul are un rol deosebit în formarea la elevi a competențelor de investigare a substanțelor și proceselor chimice, și

de utilizare inofensivă a substanțelor. Pentru rezolvarea problemelor experimentale elevii elaborează și aplică algoritmi, care implică capacitatea de a identifica, cu ajutorul reacțiilor caracteristice, substanțele necunoscute; de a proiecta și a realiza eficient experiențele; de a observa cu atenție schimbările produse și a elabora concluzii; de a modela procesele care au loc; de a utiliza corect limbajul specific chimiei. O atenție deosebită la lecțiile de chimie o acordăm cunoașterii și respectării normelor de protecție a muncii, utilizării eficiente a reactivilor, asigurării securității vieții și ocrotirii sănătății. Formarea competențelor de activitate experimentală și de cercetare a substanțelor la lecțiile de chimie oferă elevilor șanse reale de a alege corect substanțele pe care le consumă zilnic: apa vie; alimente fără conservanți, bogate în vitamine, și care nu conțin sare, zahăr și grăsimi în exces; produse cosmetice și uz casnic, medicamente. Aceste activități experimentale îi învață a evita substanțele nocive și fenomenele distructive: fumatul, consumul de alcool și droguri.

Dotarea permanentă a laboratoarelor liceului nostru, crearea condițiilor pentru activități experimentale dezvoltă la elevi spiritul de observare și de investigare, interesul de cunoaștere etc. Valorile materiale investite, efortul de modernizare a procesului educațional constituie o sursă pentru valori de un nivel mai înalt – spiritual.

În concluzie, menționăm că pentru o educație de calitate fiecare disciplină de studiu trebuie să se axeze pe formarea la elevi a valorilor ca parte componentă a competențelor și ca premisă a dezvoltării creative.

Bibliografie

1. Codul Educației al Republicii Moldova. Proiect. Publicat la: 13.12.2013.

http://particip.gov.md/public/documente/137/ro_1319_3.-Proiectul-Codului-educatiei.pdf

2. Godoroja R., Formarea la liceeni a capacităților creative în procesul instruirii problematizate. Autoreferat al tezei de doctor în pedagogie. – Chișinău: Editura Univers Pedagogic, 2005.

3. Godoroja, R., Probleme și exerciții de stimulare a creativității elevilor la chimia organică. În: Hasnaș C., Dragalina G., Godoroja R. et al. Subiecte de evaluare la chimia organică. Culegere de itemi, probleme, teste pentru liceu, Clasa 11-12. – Chișinău: Editura Arc, 2004, p. 147-172

4. Pâslaru V., Valoare și educație axiologică: definiție și structurare. În: Didactica Pro. Revistă de teorie și practică educațională. Nr. 1 (35), februarie 2006, p. 5-10.

5. Velișco N., Mihailov, E., Godoroja R. Standarde de eficiență a învățării chimiei. // Ministerul Educației al Republicii Moldova, Standarde de eficiență a învățării, Chișinău: Lyceum, 2012, (F.E.-P. „Tipografia Centrală”).

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ В КОНТЕКСТЕ МОДЕРНИЗИРОВАННОГО КУРРИКУЛУМА

„Мы слишком часто даем детям ответы, которые надо выучить, а не ставим перед ними проблемы, которые надо решить”. Роджер Левин

Модернизированный школьный куррикулум, который находится в действии вот уже четвертый год, переносит акценты с реализации образовательных целей на формирование компетенций, гарантирующих всестороннее развитие учащихся, так как именно компетенции оптимально объединяют различные стороны личности: мышление и эмоциональную сферу. Это относится и к процессу преподавания русского языка с румынским языком обучения. В модернизированном куррикулуме прослеживается положительная новизна, продиктованная велением времени. Предлагаемая стратегия преподавания/ изучения русского языка как неродного строится с учётом максимального *развития личности* с широким спектром компетенций: социокультурных, коммуникативных, лингвистических, читательских и др. В соответствии с новой концепцией, оцениваться должны не знания, а компетенции.

Новое время, новые условия потребовали пересмотра, как общей методологии, так и конкретных методов и приёмов преподавания неродных языков, в том числе и русского языка. Эти новые условия потребовали решение актуальной задачи обучения русскому языку как средству коммуникации – изучение языка в неразрывном единстве с миром и культурой народа, говорящего на этом языке.

В новом куррикулуме более отчётливо прослеживается *коммуникативно-деятельностный* подход к обучению. Ведущей компетенцией при изучении языков является *коммуникативная* компетенция, которая подразумевает, «что обучаемые знают язык, демонстрируют коммуникативные умения и способны успешно действовать вне школы, т.е. в реальном мире» (Р. Мильруд).

Представляется положительной реализованная в куррикулуме идея вариативности художественных произведений. В вариативном подходе особенно нуждается лите-

Ludmila Gamureac,
profesor de rusă, grad didactic superior

ратура последних лет. Кроме того, наряду с основным интегративным уроком, учитель может успешно практиковать и другие вспомогательные формы занятий: урок-диспут, урок-исследование, урок-семинар и др.

На этапе интегрированного обучения, наряду с речевой, языковой, предметной компетенциями формируются литературно-речевая и прагматическая компетенция.

Формирование коммуникативной компетенции осуществляется на базе художественных произведений, объединенных в литературно-тематические блоки. Художественный текст выступает как структурообразующий элемент интеграции, как субъект ее, как интегратор всех других элементов формирования коммуникативной компетенции: языковых, речеведческих, литературоведческих сведений, понятий, категорий.

Научение речевой деятельности в соответствии с психологией неродного языка приобретает интегративный характер: обучение осуществляется на основе всех видов речи – слушание, говорение, чтение, письмо.

Учебный процесс осуществляется на лучших образцах художественной литературы, которые сгруппированы по тематическим блокам соотносительно с накопленным речевым опытом учащихся и владением языковыми нормами, приобретенными на этапе комплексного обучения. Предложенные учебные ориентиры нацелены на развитие и совершенствование речевой деятельности, творческого воображения, ассоциативного и критического мышления, эмоциональной памяти, чувства художественного слова и как результат – воспитание грамотного и активного читателя, способного к взаимодействию с людьми, принадлежащими к другим культурам.

В концепции обновлённого куррикулума прослеживается социальная значимость русского языка в национальной школе,

определено его назначение – быть языком, с помощью которого возможно осуществление *международного взаимопонимания и сотрудничества в разнообразных сферах жизнедеятельности*. От умения общаться, строить отношения с разными людьми, от умения убеждать других, отстаивать свою точку зрения (а это придется осуществлять не только на родном языке) будет зависеть будущее молодых людей, их место в жизни и обществе. В современном мире, когда особенно остро стоят проблемы приспособления человека к новым жизненным реалиям, изучение языков становится не только необходимостью, но и потребностью. Воспитание социально активной языковой личности – главная цель обучения русскому языку в национальной школе.

Выдвижение коммуникативно-деятельностного подхода в качестве магистрального предопределило основную цель учебной дисциплины – формирование коммуникативной компетенции, которая рассматривается как способность индивида словесно общаться в естественных, спонтанно возникающих ситуациях.

Поскольку основополагающим принципом обновлённого куррикулума является *коммуникативно-деятельностный* подход к обучению, учитель оптимально направляет учебный процесс на развитие *коммуникативной компетенции* учащихся.

Продвинутый этап изучения русского языка (интегрированное обучение, VIII-IX классы) должен характеризоваться максимальной интенсификацией речевой деятельности со стороны учащихся. Главная задача учителя – создать педагогические условия для речепорождения с помощью коммуникативных задач, соотносительно с учебными или жизненными ситуациями.

Так, учащиеся IX класса, усвоив сюжетную линию рассказа К.Паустовского «Телеграмма», способны самостоятельно создать речевые произведения в диалогической и монологической формах:

1. Разрабатывать смысловую канву диалога и участвовать в полемическом диспуте/ полилоге/ на темы: «Сила родства», «Роль матерей в жизни взрослых детей», «Дети в жизни престарелых родителей».

2. Сопоставлять устные сочинения типа описания и рассуждения на темы: «Портретная и психологическая характеристика героев рассказа», «Смысл параллелей-сопоставлений картин природы и состояния героев произведения» и др.

Речевые поступки учащихся предваряются коммуникативными задачами, типа:

- Можем ли мы найти оправдание Нasti-дочери?

- Решит ли Настя свою большую душевную драму, уехав из Заборья, «крадучись, чтобы никто её не увидел и ни о чём не расспрашивал...»?

- Над чем заставляет задуматься рассказ? Какие чувства он всколыхнул в вас?

- Устарела ли в наше время проблема, поднятая в рассказе?

- Какой вы представляете дальнейшую судьбу Нasti?

- Как вы понимаете высказывание немецкого философа Иммануила Канта «Закон, живущий в нас, называется совестью»?

Разработанная учителем система коммуникативных задач будет способствовать формированию коммуникативных компетенций, выработке личностного отношения к проблемам, заложенным куррикулумом в новой редакции.

Главная цель словесника – научить детей самостоятельно извлекать из прочитанного нравственные ценности, осмысливать их, воплощать в поступках, сначала на словесном уровне – на уроке, а затем и в жизни.

Развивая самостоятельную читательскую деятельность, ученик одновременно постигает искусство, а через него – жизнь и самого себя, превращаясь в саморазвивающуюся личность, само моделирующую себя и свои отношения с другими людьми.

Учебный материал куррикулума, представленный в разделе «Элементы конструирования коммуникативной деятельности» способствует развитию литературно-речевых и речезыковых способностей у учащихся и на их основе – коммуникативной компетенции.

Коммуникативная компетенция обусловлена условием сформированности речевой и языковой компетенции. Речезыковая компетенция представляет собой способ выражения учащимися мыслей на уровне автоматизированного употребления языковых форм и структур в процессе спонтанной /неподготовленной/ речи.

Известные в методике традиционные этапы работы над текстами художественных произведений приобретают новые аспекты, обогащаются новыми заданиями, направленными на развитие у учащихся речезыковой и литературно-речевой компетенций и на их основе – коммуникативной. В процессе работы над произведениями литературно-тематических модулей важное значение для развития речезыковой и коммуникативной компетенций приобретают такие эффективные методы, как беседа, словесное описание героев, пересказ фрагментов описательного характера, близкий или выборочный пересказ, самостоятельное наблюдение над языком небольшого произведения или фрагмента, сравнительный анализ пейзажных зарисовок и психологического состояния героев, сопоставление отрывка оригинала с переводом (с румынского на русский и наоборот), аргументированный выбор наиболее яркого, впечатляющего эпизода и его пересказ, рассказ о наиболее понравившемся герое, сравнительно-сопоставительная характеристика героев с мотивацией их поступков, составление диалогов и рассказов по опорам или без них и др.

Литературно-художественные тексты на интегративных уроках являются одним из главных источников обогащения русской речи учащихся новыми словами, фразео-

логизмами, страноведческой лексикой, словоформами, синтаксическими конструкциями, речевыми моделями. Речеведческий анализ ситуации общения, зафиксированной в изучаемом художественном произведении, способствует научению школьников «чувствовать» собеседника, адресата общения, осмыслить, понять ситуацию и строить свое высказывание в соответствии с ней, используя адекватные этой ситуации общения языковые средства.

В разделе «Учебная деятельность и оценивание» даны рекомендации – варианты методических видов работ по усвоению речевого и языкового материала. Однако этого условия явно недостаточно для успешной реализации выдвинутых куррикулумом задач. Здесь решающая роль принадлежит учителю с его арсеналом педагогических методов и приёмов.

Так, в IX-м классе при изучении новеллы А. Куприна «Синяя звезда» в блоке «Что есть красота и почему её обожествляют люди» проводится углублённый анализ сложных сюжетных коллизий с целью высвечивания основных проблем, в том числе и проблемы «Главные идеалы человека». «Что есть красота внешняя и красота внутренняя».

Учащиеся задумаются над проблемой, *какие нравственные идеалы присущи человеку*. Здесь на первый план выдвигается *интерактивная деятельность* в группах по выявлению нравственных идеалов через обозначение понятий *Красота. Добро. Зло. Уродство. Истина*. Зачитываются фрагменты, где прослеживаются видимые противоречия понятия о красоте. В малых группах делается нравственный выбор на основе *личностного понимания* проблемы – *что в жизни прекрасно*, т.е. ученики проявили своё видение нравственного идеала через интерактивную деятельность посредством диалога, полилога, обсуждения.

В процессе диспута девятиклассники осмысливают раскрываемую автором проблему. Затем предлагаются смысловые

опоры для составления коротких речевых произведений типа рассуждения:

- Новелла написана на «модную» тему или здесь отражена вечная проблема?
- Домыслите дальнейшую судьбу героев.
- Подберите к эпизодам цвет, символ и музыку.

На базе этой смысловой опоры проводится работа в группах или парах по сбору материала к устному сочинению-рассуждению.

На интегративном уроке может присутствовать структурный компонент, который условно обозначен «*Кистью, музыкой и словом*». Для более глубокого и гармоничного проникновения в художественное произведение учитель привлекает репродукции картин художников, грамзапись, видеоматериалы.

Так, при изучении творчества поэта Николая Рубцова ученики отмечают сходство стихов поэта с живописью И. Левитана, В. Поленова, А. Саврасова. Более внимательные читатели отмечают близость стихов Н. Рубцова к графическому изображению природы М. Врубелем. Ученики наблюдают неяркие поэтические образы: «мгла горит», «заледенелая мгла», «сон родины», «минуты потрясений», «зимнее серебро», «приветливый луч» и др. Левитановскую картину «Вечерний звон» поэт озвучил колоколом в сочетании звуков: звонкого и протяжного «а» и глухого «к», а протяжное и тягучее «о» придаёт размеренное звучание колокола в вечерней тишине.

Таким образом, глубокое погружение читателя в художественную ткань лирики русского поэта способствует выведению учащихся на нравственные проблемы и приобретению ими *читательской компетенции*.

Идея взаимоотношения молдавской и русской культур, заложенная в куррикулуме, нацеливает на необходимость проследивания связи между самобытными культурами. В предложенных тематических модулях заложены мотивы общности рус-

ской литературы с литературным творчеством Молдовы. Так, многие литературные исследователи отмечают созвучие проблематики и образов в национальной и есенинской поэзии тем, что песенное начало лирики и поэтический склад С. Есенина близки лирической структуре и мотивам поэзии Молдовы. Нежность чувств молдавских дойн помогут учащимся понять проникновение лирики русского поэта в ткань национальной художественной традиции. Аналогичные примеры созвучия художественных мотивов учитель сможет выявить в творчестве А. С. Пушкина и у других поэтов и писателей.

Следовательно, разработанная учителем система коммуникативных задач стимулирует речемыслительный процесс и даёт установку на:

- глубокое осмысление содержания произведения;
- выработку *личностного отношения* к раскрываемой проблеме;
- оценку поступков героев с целью *нравственного выбора* соотносительно с идеалами каждого учащегося и др.

Таким образом, установки школьного модернизированного куррикулума, основные его концептуальные положения ориентируют учителя-словесника на творческий подход к организации учебной деятельности. Учитель должен исходить из главного психологического принципа усвоения языка – упрочение языковых средств может быть обеспечено *только в процессе речевой деятельности* на ее репродуктивном и продуктивном уровнях. Учителю необходимо организовать систему учебных действий на уроке так, чтоб обеспечить восхождение от простых языковых операций к речевому поступку, при реализации которого целью является смысловое содержание. Это создаст условия для спонтанной речи, в процессе которой языковые средства используются автоматизировано. Систематическое продуцирование связанных высказываний учащимися обеспечит совершенствование их речевых и языковых способностей, которые *составляют коммуникативную компетенцию обучаемых*.

ALTERNATIVE ASSESSMENT

Assessment is one of the major challenges teachers have to deal with, and it is likely that teachers also are struggling with assessment during project work, as this approach represents a new form of teaching and learning. Two opposing forces are influencing educational assessment today. On the one hand are the proponents of more and more standardized testing. Parents, politicians, boards of education, and business leaders are pressing for a systematic approach to holding schools and teachers accountable for student progress in gaining knowledge. This view sees the curriculum as only consisting of a body of knowledge and facts that can easily be transferred from teachers to students. The accumulation of facts and information sometimes referred to as the “stuff” of education only relates to the content part of the curriculum. The primary

Inga Chiosa,
*professor de engleză, grad
didactic superior*

instrument of assessment for this paradigm is the standardized test. Standardized tests attempt to measure the amount of knowledge acquired by a student over a period of time. This view implies that knowledge exists separately from the learner. Therefore, students work to accumulate knowledge rather than to construct it. While standardized tests may be easy to administer, easy to score and easy to interpret, they do not provide teachers with all the information they need to make decisions about their students' instructional needs or progress. Additionally, viewing content as the only component of the curriculum is an incomplete and shortsighted position. In the past, students were seen as empty vessels. It was the teacher's responsibility to fill that vessel with knowledge. Now students are seen as active participants and producers of knowledge. Student work must be accessed through an informal and continuous process.

Alternative assessments measure performance in forms other than traditional paper-and-pencil, short answers tests. These types of assessments focus on what students can do without emphasizing their weaknesses, especially in test-taking skills. Alternative assessments are not graded like standardized tests are. Rather than counting the number of right and wrong responses, these assessments give a holistic picture of a student's abilities and highlight where further improvement is needed. They give the student a chance to demonstrate the depth and scope of learning without being limited to narrow questions or make-or-break tests. Social studies teachers have long recognized the limitations inherent in too much reliance on paper and pencil testing and have devised more holistic, life-like assessment. Speeches, debates, class presentations of various types, building mock villages, playing the roles of significant figures from history – to name but a few – are all ways that excellent social studies teachers have stimulated students' curiosity while testing students' mastery.

Popular forms of alternative assessment include: self-assessment and pair-assessment, portfolios, anecdotal records, audio and video recordings, checklists, diaries, journals, writing folders, peer conferences, teacher-student conferences and conference logs, debates and debriefings.

Keeping a portfolio is a very old idea. Going back centuries, artisans of any culture who kept pieces of their work to show had the beginnings of a portfolio. When we look into the portfolio, we gain insight about intellectual growth, mastery of skills and concepts, extent of knowledge and strength of thinking skills. A single portfolio may show varied talents, struggle, wit, effort and other, perhaps heretofore hidden, qualities.

A portfolio is as much a process as a product. To gain multiple perspectives on students' academic development, it is important for teachers to include more than one type of material in the portfolio. There are resources for alternative electronic portfolios in order to get students interested and use their computer skills, for example:

Using Technology to Support Alternative Assessment and Electronic Portfolios <http://electronicportfolios.org/portfolios.html>

Electronic portfolios are digitized collections of student work that include completed papers, projects, performances and creations that exemplify the knowledge and skills of the portfolio owner. Students can use portfolios to reflect on what they have accomplished over time and to provide work samples to employers and other interested parties. Peer comments can be added to portfolios to give formative feedback.

Non-traditional assessment is conducive to teacher/student communication. There are multiple opportunities for the teacher to give feedback to the student. This student/teacher interaction can be beneficial in the development of the students' language ability. Alternative assessment includes a variety of measures that can be adapted for different situations. Nonverbal assessment strategies consist of

physical demonstration (to express academic concepts without speech, students can point or use other gestures. They can also be asked to perform hands-on tasks or to act out vocabulary, concepts, or events; as a comprehension check teachers can ask students to respond with thumbs up, thumbs down, or other nonverbal signs to true or false statements or to indicate whether the teacher has grouped illustrations) and pictorial products (teachers can ask students to produce and manipulate drawings, dioramas, models, graphs, and charts). Many teachers have success using K-W-L charts (what I *know*/what I *want* to know/what I've *learned*) to begin and end a unit of study, particularly in social studies and science. Before the unit, this strategy enables teachers to gain an awareness of students' background knowledge and interests. Afterward, it helps teachers assess the content material learned. K-W-L charts can be developed as a class activity or on an individual basis. Performance-based assessments include interviews, oral reports, role plays, describing and explaining, summarizing, retelling, paraphrasing stories or text material, and so on. Oral assessments should be conducted on an ongoing basis to monitor comprehension and thinking skills. Role plays can be used across the curriculum with all grade levels and with any number of people. For example, a teacher can take on the role of a character who knows less than the students about a particular subject area. Students are motivated to convey facts or information prompted by questions from the character. In addition, role plays can serve as an alternative to traditional book reports. Students can transform themselves into a character or object from the book.

While this method of assessment has many benefits, there are a few weaknesses that should be considered. Non-traditional assessments tend to have low practicality, because they take a lot of time to create, score, and provide feedback to the students. There is a considerable amount of effort on behalf of the teacher. Scoring non-traditional assessment is also difficult.

There is a lot of subjectivity in grading these types of assignments, and it is difficult to avoid a bias. Also, non-traditional assessments need to have clear, guidelines and expectations for the students in order to be successful. If the assignment is ambiguous, the students will not fully understand what it is they need to accomplish. When evaluating an alternative assessment, educators need methods to assess fairly and objectively. Effective alternative assessment relies on observations that are recorded using checklists and rubrics. To construct a checklist, identify the different parts of a specific communication task and any other requirements associated with it. Create a list of these with columns for marking *yes* and *no*. For example, using a resource list provided by the instructor, students contact and interview a native speaker of the language they are studying, and then report back to the class. Students are told that they will need to speak for a minimum of three minutes and that they may refer only to minimal notes while presenting. A checklist for assessing students' completion of the task is shown in the popup window. Whereas a checklist simply provides an indication of whether a specific criterion, characteristic, or behavior is present, a *rubric* provides a measure of quality of performance on the basis of established criteria. Rubric means the quality criteria and standards by which a product, performance or outcome demonstration of significance will be developed and/or assessed. Students taking an active role in developing the scoring criteria, self-evaluation, and goal setting, more readily accept that the assessment is adequately measuring their learning. Rubrics are often used with samples that serve as standards against which student performance is judged.

Rubrics are primarily used for language tasks that involve some kind of oral or written production on the part of the student. It is possible to create a generic rubric that can be used with multiple speaking or writing tasks,

but assessment is more accurate when the instructor uses rubrics that are fitted to the task and the goals of instruction. A rubric is a scoring guide for non-quantified assessments such as portfolios and presentations. The rubric identifies quality work on the assignment and its criteria through descriptive language. For example, a rubric may state that “an acceptable essay contains fewer than four grammatical errors” or “a high-quality project displays every step taken in solving the problem.” Rubrics are also helpful for peer evaluations. Once students are familiar with the use of checklists and rubrics for evaluation, they can gradually begin to assess their own learning and provide feedback to their peers. This aspect of alternative assessment can easily be included in the evaluation segment of a lesson.

Non-traditional assessment methods are just some of the various strategies that teach-

ers can use to measure the progress and ability of their students. There are several strengths to using non-traditional assessment in the foreign language classroom. In my opinion, the most influential benefit is the opportunity for authentic situations, because the students are using the language in real world contexts or situations. Alternative assessment can take place over a period of time; therefore, a process can be observed. This type of assessment tends to be formative, because periodic feedback is given during the time period.

Non-traditional assessments allow for students to have some control and direction in their learning. Non-traditional assessments are not restricted by objective questions; rather there is a place for open-ended subjective questions. Through this type of assessment, students are able to use their critical thinking skills and creativity to demonstrate their understanding of the material.

MODELAREA MATEMATICĂ: NOI ABORDĂRI DIDACTICE ÎN CONTEXTUL IMPLEMENTĂRII TEHNOLOGIILOR COMPUTAȚIONALE

Viorica Covalschi,
*doctorandă, profesor de
informatică*

Necesitatea predării cursului modelarea matematică în liceu

Elaborarea și implementarea unui ciclu de lecții ce ține de modelare și model matematic, propus pentru elevii claselor a XI-a, este dictat de ritmurile sporite ale progresului tehnico-științific actual. Modelarea matematică este un domeniu care necesită a fi studiat și predat în contextul implementării noilor tehnologii informaționale. Necesitatea introducerii unui astfel de curs în liceu este dictată, în primul rând, de cerințele avansate în raport cu nivelul profesional al viitorilor lucrători în domeniul IT, în al doilea – de interacțiunea și conexiunea diverselor fenomene fizice, procese economice, sisteme ecologice, elemente stohastice care, în procesul predare-învățare în liceu, pot fi mai ușor înțelese și abordate,

atunci când sunt reprezentate și tratate prin intermediul modelelor matematice.

Chestiuni didactice privind modul de realizare al obiectivelor

Modelarea matematică încurajează elevii să investigheze cazurile apărute și în alte domenii decât matematica și care pot fi soluționate prin intermediul matematicii [1]. Înainte de a construi modelul matematic al unui fenomen oarecare scoatem în evidență unele aspecte didactice:

1. Profesorul trebuie să definească și să identifice o problemă adecvată pentru a o cerceta.

2. Profesorul încearcă să identifice, împreună cu elevii, factorii importanți care determină fenomenul studiat.

3. Profesorul trebuie să reprezinte factorii și interacțiunea lor matematică și, totodată, să scrie relațiile matematice și să le analizeze în anumită ordine;

4. Profesorul trebuie să interpreteze rezultatele matematice în contextul fenomenului lumii reale utilizând noile tehnologii computaționale;

5. Profesorul în colaborare cu elevii evaluează rezultatele obținute și le compară cu situația din lumea reală.

Avantajele pentru elevi

Avantajele oferite de procesul de modelare matematică în sala de clasă pot fi rezumate în felul următor:

1. Elevii sunt mai interesați, într-o activitate, cum ar fi modelarea matematică, de con-

textul de învățare, de rezolvarea unor probleme, ecuații, fără a ști modul în care problema poate fi aplicată în lumea reală.

2. Elevii învață cum să facă conexiuni la alte situații, de exemplu cele fizice. Astfel ei se vor simți mai pregătiți pentru utilizarea matematicii în alte domenii.

3. Învățarea capătă un sens real, cu alte cuvinte, devine ușor de a face conexiuni la alte situații și probleme.

4. Este mult mai ușor pentru elevi să-și amintească o problemă de modelare decât de o ecuație matematică [2].

5. În plus, procesul de modelare matematică este mai flexibil și mai comod pentru un profesor decât utilizarea metodei matematice tradiționale de învățare.

6. Un avantaj ar fi cel al comprimării timpului de lucru.

7. De obicei, modelele sunt mai puțin costisitoare decât o situație reală, astfel că permit utilizatorilor luxul experimentării fără pericolele care pot apărea într-o situație reală [2].

Bibliografie

1. Aslan Doosti, Alireza M. Ashtiani, *Mathematical Modeling: a new approach for mathematics teaching in different levels*,

http://www.enrede.ufscar.br/participantes_arquivos/E4_Ashstiani_TC.pdf.

2. Covalschi Viorica, *Unele considerente didactice privind predarea noțiunii de model matematic în cursul gimnazial și liceal de informatică*. The 20th Conference on Applied and Industrial Mathematics, Chișinău, Moldova, August 22–25, 2012.

SĂ DEPĂȘIM FAZELE STĂPÂNITE DE FRICA ÎN FAȚA SCHIMBĂRII

Estela Barbu,
profesor de română, gradul
didactic I, Liceul Teoretic
„Nicolae Bălcescu”

În ultimii douăzeci de ani, nu doar în societate, ci și în învățământ, s-au produs numeroase schimbări, reforme, care, de cele mai multe ori, au stârnit controverse.

Trecerea de la învățământul tradițional la învățământul formativ, de la planul lecției, cu scopurile ei la proiectul lecției, la curriculum și obiective, apoi la competențe; de la planificarea calendaristică a conținuturilor la proiectarea unităților de învățare a dat mare bătaie de cap cadrelor didactice, puse acum în situația de a-și modifica anual proiectările sau chiar a le elabora din nou, după o altă structură. S-ar părea că era mai comod să folosim an de an aceleași planificări, scrise pe foi îngălbenite de timp, elaborate individual sau împrumutate de la colegi și, totodată, să ne tânguim că învățământul nu progresa...

Noile și permanentele modificări în educație, pe lângă argumentele aduse de specialiștii în domeniu în favoarea acestora, au, după părerea mea, o influență benefică nu doar pentru formarea la elevi a competențelor-cheie, ci și aceea de formare continuă a cadrelor didactice, care tind să meargă în pas cu vremea, obligați de circumstanțe nu să preia un plan elaborat de cineva, dar să cerceteze, să experimenteze, să implementeze, să fie mereu în căutare, elaborându-și individual demersul didactic, căci obligația oricărui profesor este să facă față provocărilor vieții, ca să fie exemplul pentru elevi, or, „profesorul este temelia tuturor reformelor școlare, iar școala este temelia reformelor sociale” (*Simion Mehedinți*). Deci cine altul decât profesorul trebuie să fie „la coarnele plugului” tuturor reformelor și cât ar valora azi cadrul didactic care vine la ore cu planuri scrise pe foi îngălbenite?... *Docendo discimus* este esența și rostul nostru atâta timp cât venim în fața elevilor.

După lamentările „de rigoare”, privitor la faptul că abia am obișnuit să formulăm corect obiectivele, că au *năvălit* peste noi competențele și subcompetențele, implicând proiectarea unității de învățare, am fost pusă în fața faptului că ordinele nu se discută, ci se execută. Mi-am suflecat mânele și m-am apucat de treabă. Pe cât de „împărăginit” mi s-a părut inițial *terenul*, pe atât de mare a fost satisfacția produsului finit, ba chiar mai mult: am avut sentimentul pe care-l

au exploratorii, descoperind noi teritorii: cu cât mă aflu mai adânc, cu atât interesul descoperirii sporește.

Inițiind lucrul asupra proiectării de lungă durată în clasa a VI-a, am parcurs următorii pași:

1. Am citit atent în curriculum competențele și subcompetențele ce trebuie formate elevilor pe parcursul clasei a VI-a (p.34-39);

2. Am studiat amănunțit *Scrisoarea metodică*, care stipulează clar structura unei unități de învățare: text literar, aspecte de limbă, teme de comunicare, atelier (de lectură, de scriere sau de discuție), evaluare sumativă, analiza evaluării. Utile, în acest sens, au fost și răspunsurile la cele 14 întrebări principale (*Scrisoarea metodică, fișa 5*);

3. Am examinat unitățile de conținut și textele propuse de curriculum (p.16-17), confruntându-le cu cele din manual.

4. Am stabilit numărul optim de ore într-o unitate (recomandat în *Scrisoarea metodică: 8-12 ore*). Împărțind numărul de ore anual (204) la numărul de ore pentru o unitate (12), obținem numărul de unități într-un an – 17. Dacă unitatea trebuie să finalizeze cu o evaluare, obținem un număr de evaluări mult mai mare, dar tot în *Scrisoarea metodică* se spune clar că profesorul poate alege diferite forme și tipuri de evaluare (teste, dictări, compuneri, expuneri, proiecte, recital; orale, scrise etc.) O altă dificultate apare: dacă pentru 17 unități de învățare am nevoie de 17 texte, iar în manual sunt doar 15, cum mă descurc? Ne ajută în acest sens experiența proprie de lectură sau culegerile de texte pentru vârsta respectivă.

Din modelele de proiectare propuse în curriculum, mi-am ales unul optim, în care am introdus:

- Unitatea de învățare
- Sub-competențe

- Tema lecției
- textul
- Nr. ore
- Data
- Activități de învățare
- Activități de evaluare

Sarcina cea mai anevoioasă a fost armonizarea subcompetențelor, a conținuturilor și a textelor literare, care nu ar trebui înșirate la întâmplare, ci să aibă o conexiune logică; în acest sens vine în ajutor curriculumul, manualul, dar și *Antologia de texte literare*. Răspuns la întrebarea *câte subcompetențe selectăm pentru o unitate de învățare*, găsim tot în aceeași *Scrisoare metodică* (întrebarea 9): optim trei. S-a menționat, de asemenea, că fiecare subcompetență trebuie să fie reflectată în proiect cel puțin o dată.

O altă etapă, nu mai puțin importantă, o constituie completarea rubricilor *Activități de învățare* și *Activități de evaluare*, care la fel trebuie să fie gândite în armonie cu celelalte părți componente ale unității, să formeze un tot întreg, contribuind la formarea subcompetenței selectate. Profesorul trebuie să-și imagineze structura fiecărei ore, pentru a asigura randamentul scontat.

Referințe bibliografice

1. Curriculum pentru învățământul gimnazial la limba și literatura română (clasele V-IX). Chișinău 2010.

2. A. Ghicov, T. Cartaleanu, O. Cosovan, *Limba și literatura română. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta gimnazială de învățământ*.

3. A. Grama-Tomiță, ș.a. *Limba și literatura română, Manual pentru clasa a VI-a*, Editura Cartier 2011.

4. Organizarea procesului educațional la limba și literatura română și la literatura universală în anul de studii 2013-2014.

TEACHING OPTIMISTIC ATTITUDE TO LIFE AS ONE OF THE IMPORTANT COMPETENCES

„Smile and the world smiles with you. Cry and you cry alone.”

Stanley Gordon West

Nelli Ceciui,
*profesor de engleză, grad
didactic superior, Liceul Teoretic
„Petru Movilă”, Chişinău*

The purpose of a secondary school is to give a child a lot of knowledge in various fields. This knowledge is generally considered as the absolutely necessary minimum for any adult person. The school teaches a child, a pupil, a student; the school gives not only knowledge but also moral values. In the last decades school teaching has been widely using competence training as one of the instruments. One of the most important competences, which are taught at school, is communication. And we think that optimistic attitude to life is a core element of the communication skill.

Life is hard, and it is much easier to find reasons to be gloomy than to be merry. But it becomes a common notion that optimistic people gain better success in life than pessimistic ones. Despondency is considered a sin in Christianity. There are lots of schools training people to be optimistic with the help of yoga or business seminars. There is a certain paradox: a secondary school and a university do not care much about teaching and training optimism to their students and later its deficiency becomes a great problem in the society.

We think the time has come that a school should pay greater attention to teaching optimism as a moral value, as a cultural trait, as a business necessity. And one of the optimism basic characteristics is a smile.

Smile only seems to be simple. Actually it is a complex motion of dozens of facial muscles, which cardinally changes the look of a person and its perception by the other people. It is often said that a smile reflects one's soul. Welcoming smile is a part of European culture. Our people are greatly astonished when they first come to a European or American country. People in the street, customers in the shops (not only shop assistants!) friendly smile at you, say 'Hi' to you. And very soon you start to smile in response.

As a great contrast people around us rarely smile here. We have good sense of humour, we eagerly smile and laugh at a good joke. But we don't have a habit to smile, simply smile at

the world. I think that A SMILE is a powerful instrument to improve communication and achieve success, which is actual target of all competences. It is said that positive thinking starts by smiling. When you find force to smile while being in distress, it is not a false smile, it is indication of your ability to overcome your pain.

The foreign language lessons are special as they give the teacher the opportunity to discuss practically all sides of life. We teach communication. And all dialogues, presentations, projects and other training variants give our students examples of positive communication and positive thinking.

The importance of authentic materials is generally accepted. Most of schools have now access to Internet, which is an ample source of information: printed clips and hand-outs, audio and video clips may be downloaded at the choice of a teacher. While choosing the training materials a teacher should keep in mind the optimistic 'weight' of a clip. In our opinion it should not be a special demonstration lesson devoted to jokes and anecdotes. It is better to prepare and insert in each lesson a short 3 to 5 minutes 'optimistic' corner.

The ways of presenting materials may vary. Questions and discussions, quotations, idioms and metaphors, selected dialogues and text clips, songs and videos. The materials just need some time to be searched for on the net.

Some questions to help facilitate discussion could include:

"When do you smile? How do you feel when you smile?"

How do you feel when other people smile?

Do you ever worry when other people smile?

Whose smiles do you like the most? Why?

What can you do in your life to smile more?

When was the last time you couldn't stop smiling?

What do you think of the Mona Lisa's smile?

What made you smile today?

What memories from your past always put a smile on your face?"

Or we may discuss with students 10 reasons to smile:

1. Smiling Makes Us Attractive. We are drawn to people who smile. We want to know a smiling person and figure out what is so good.

2. Smiling Changes Our Mood. Next time you are feeling down, try putting on a smile.

3. Smiling Is Contagious. Smile lots and you will draw people to you.

4. Smiling Relieves Stress. When you are stressed, take time to put on a smile.

5. Smiling Boosts Your Immune System. Smiling helps the immune system to work better.

6. Smiling Lowers Your Blood Pressure. When you smile, there is a measurable reduction in your blood pressure.

7. Smiling Releases Endorphins, Natural Pain Killers and Serotonin. Smiling is a natural drug.

8. Smiling Lifts the Face and Makes You Look Younger. The muscles we use to smile lift the face, making a person appear younger.

9. Smiling Makes You Seem Successful. Smiling people appear more confident, are more likely to be promoted.

10. Smiling Helps You Stay Positive. Stay away from depression, stress and worry by smiling.

Being presented to the class they are invariably met by the students with great interest and enthusiasm.

A video clip from a Charlie Chaplin film "Smile" accompanied by a song of the same name is one of the most valuable materials.

[<http://www.youtube.com/watch?v=UN8oLGBNXpE>] or

[<http://www.youtube.com/watch?v=5rkNBH5fbMk>]

An amazing and inspiring short film "Validation" presents development of relations among people and importance of smiling. This 16 minute short film shows the magic of looking for the best in people. The short movie "Validation" was played at 34 film festivals

worldwide and won 17 awards. [<http://www.youtube.com/watch?v=Cbk980jV7Ao>]

Such films just need to be accompanied by several questions initiating a discussion. The discussion may be followed a composition as a home task, etc.

If you search well in Google and YouTube, in various sites devoted to foreign language teaching, you will find lots of relevant materials, including developed lesson plans

School always reflects the needs of the society. It replicates the political and economic trends that take place in the state. But beside

that, school is a powerful channel through which new ideas and new citizens come to the country. And whatever hard is the actual situation within the country the greater is the need of optimism at all levels of its organism. School needs to train this optimistic approach to life among the students for their own benefit, which is the benefit of the country. A habit to smile is vitally necessary not only to our students but even more to us, teachers.

So, smile more at your students and their return smiles will help you in your work.

CALCULATORUL – MIJLOC MODERN DE INSTRUIRE ȘI EVALUARE

Alexandru Covalschi,
doctor în științe fizico-matematice, profesor de informatică

Transformările economico-sociale pe plan mondial și internațional impun utilizarea pe scară largă a calculatorului, care astăzi reprezintă pentru omenire ceea ce acum cinci secole a reprezentat invenția tiparului.

Modificările structurale ce au avut loc în ultimii ani în țara noastră evidențiază necesitatea reconstrucției învățământului pe baze noi, potrivit nevoilor sociale, economice și a sistemului de valori promovat. Aceasta permite accentuarea laturii pragmatice a aplicării curriculumului: cadrul didactic face legătura directă și evidentă între ce se învață și de ce se învață.

Putem enumera următoarele elemente ale noilor tehnologii informaționale și de comunicație:

- Cunoașterea modului de utilizare a instrumentelor informatice;
- Înțelegerea impactului tehnologiilor informatice în societate;
- Utilizarea serviciilor Internet;
- Realizarea diverselor prezentări în Power Point;
- Confecționarea materialului didactic cu ajutorul calculatorului, imprimantei și al scanner-ului de către profesor;

Analizele comparative realizate pentru țările Uniunii Europene relevă nivelul organizatoric atins de diferitele componente ale demersului de informatizare:

- a) existența unor documente oficiale referitoare la utilizarea tehnologiilor;

b) proiectele de implementare ale noilor tehnologii;

c) includerea tehnologiilor informatice și comunicaționale (TIC) în curriculum pentru învățământul primar, gimnazial, liceal;

d) includerea TIC ca disciplină independentă la nivelul învățământului liceal;

e) pregătirea cadrelor didactice pentru utilizarea TIC în practica școlară.

Republica Moldova își propune ca obiectiv major alinierea învățământului național la standardele europene și internaționale. Pentru realizarea acestui obiectiv instituțiile de învățământ au început să fie dotate cu un număr semnificativ de computere performante.

Pentru ca noile tehnologii să aducă un beneficiu complet educației, majoritatea instituțiilor trebuie să-și lărgescă viziunea managerială – modul în care administratorii, managerii, profesorii, studenții, elevii și membrii comunității lucrează împreună. Sunt necesare schimbări la nivelul infrastructurii, al profesorilor, administratorilor, managerilor educaționali și al studenților și elevilor.

Prin utilizarea TIC studentul și elevul are acces la medii noi de învățare, care încorporează noi strategii.

Medii de învățare tradiționale	Medii noi de învățare
Instruire centrată pe profesor	Instruire centrată pe student (elev)
Stimularea unui singur simț	Stimulare multisenzorială
Progres pe un singur parcurs	Progres pe parcursuri multiple
Un singur mijloc de comunicare	Multimedia
Muncă izolată	Muncă de colaborare
Livrare de informații	Schimb de informații
Învățare pasivă	Învățare activă, explorare
Învățare bazată pe cunoștințe și fapte	Gândire critică
Reacție la situație	Acțiune planificată, proactivă
Context artificial, izolat	Context autentic real

Folosirea calculatorului în învățământ are suficiente avantaje, dar și dezavantaje. Printre primele, enumerăm:

- utilizarea calculatorului reprezintă un mijloc de învățare preferat, pentru faptul că apare animat, viu și este interactiv;
- stimulează interesul, curiozitatea, dar mai ales independența în rezolvarea sarcinilor și în căutarea soluțiilor;
- permite minții și mâinii „să se joace” până la găsirea soluției, creând din instinct și din imaginație;
- dezvoltă calități personale ca perspicacitatea, creativitatea, gândirea logică, puterea de concentrare, îndemânarea;
- permite petrecerea timpului liber într-un mod plăcut și util;
- aparatura este ușor de folosit.

Calculatorul nu este utilizat pentru a înlocui activitatea de predare a cadrului didactic, ci pentru a veni tocmai în sprijinul predării, evaluării, ajutându-l astfel pe profesor să-și îndeplinească mai bine funcția sa didactică fundamentală.

Activitatea educațională se va desfășura ținându-se cont și de dezavantajele utilizării computerului:

- din punct de vedere medical, lucrul la calculator implică o poziție statică, solicitând coloana vertebrală și generând poziții defectuoase;
- la o vârstă fragedă a copiilor, computerul poate afecta vederea acestora;
- dezvoltă și încurajează violența prin unele jocuri;
- nu favorizează relațiile sociale, putând duce la așa-numita „singurătate computerizată” și în final izolarea individului;
- folosirea excesivă conduce la îngrădirea și limitarea afectivității copiilor;
- creează dependență.

În concluzie, reiterăm ideea că alături de mijloacele didactice clasice, calculatorul este un instrument didactic ce poate fi folosit în scopul eficientizării tuturor activităților de predare, învățare și evaluare. În mod sigur, folosirea calculatorului nu trebuie să înlăture activitățile tradiționale, ci să le completeze.

INVESTIGATIA INTERTEXTUALĂ – O PRIVIRE PLURIDIMENSIONALĂ ASUPRA OPEREI LITERARE

„Dacă didactica tradițională considera evaluarea ca fiind o activitate de sine stătătoare ce urma după predare, noile abordări i-au redat locul pe care îl merită, astăzi evaluarea fiind componentă a triadei predare – învățare – evaluare, apelul la strategiile evaluative fiind făcut permanent...”

Ionela Clipici, *Evaluarea cadrelor didactice*, Editura de Vest, Timișoara, 2010, p. 94

Tatiana Roman,
profesor de română, grad
didactic I, Liceul Teoretic
„Nicolae Bălcescu”, Chișinău

Strategiile evaluative presupun anumite metode menite să permită, atât celor care instruiesc, cât și celor instruiți, a oferi/achiziționa anumite cunoștințe; a forma abilități de utilizare a acestora cu scopul de a reuși în viață, de a atinge performanțe, de a măsura nivelul și valoarea competențelor formate. În acest context, tehnicile alternative de evaluare stimulează implicarea activă a elevilor în sarcinile care urmează a fi realizate și asumarea unor responsabilități, asigură o mai eficientă punere în practică a cunoștințelor, exersarea priceperilor și capacităților în variate contexte și situații; asigură un demers didactic adaptat nevoilor de individualizare a sarcinilor de lucru pentru fiecare elev, valorificând și stimulând potențialul, originalitatea și individualitatea acestuia.

Investigația, atât ca modalitate de învățare, cât și ca modalitate alternativă de evaluare, oferă elevului posibilitatea de a aplica în mod creativ cunoștințele în situații noi și variate, pe parcursul unui interval mai lung sau mai scurt de timp. Ea constă în solicitarea de a rezolva o problemă teoretică sau practică pentru care elevul este pus în situația de a întreprinde o documentare, observare, cercetare, sintetizare. Ca rezultat, se formează/exersează abilitățile de investigație a fenomenelor – proiectarea acțiunilor, alegerea metodelor, emiterea ipotezelor, culegerea și prelucrarea datelor, desprinderea concluziilor. La rândul său, profesorul, în calitate de evaluator, poate să aprecieze gradul în care elevii înțeleg problema investigată, capacitatea de a alege formele și metodele de obținere a informațiilor, de colectare și sistematizare, generalizare, sintetizare a datelor obținute, felul de a prezenta a materialului, validitatea rezultatelor obținute.

Investigația e metoda pe care o practic des în clasele liceale (cu toate că nici cele gimnaziale nu constituie o excepție), deoa-

rece consider că elevii mari pot îndeplini mai lesne sarcinile de cercetare, dar și au formate deja abilități de a formula și testa ipoteze.

„Decodificarea și comentarea fenomenului intertextualității prin diferite tipuri de texte” fiind unul din indicatorii de performanță, derivat din standardul „interpretarea/analiza textelor literare și nonliterare în limita standardelor de conținut”, am propus elevilor o investigație a implicațiilor intertextuale în nuvela *Cezara* de M. Eminescu.

Am pornit prin a formula ipoteza, a trasa căile de investigație, resursele. După care a urmat documentarea științifică a noțiunii de intertextualitate. Așadar, generalizată, informația teoretică se prezintă astfel: conform definiției din DEX, este un text literar pe baza unor fragmente disparate reunite într-un context; o corespondență, incluziune, derivarea unui text din altul/ altele; aluzia sau referința punctuală, aproape insesizabilă, sau absorbția masivă a unor modele. Dacă textul este „o țesătură” a ideilor, faptelor, personajelor, trăirilor, limbajului artistic etc., atunci intertextul semnifică o întrețesere a „componentelor” diferitor texte.

Termenul a fost folosit la început de Julia Kristeva, la sfârșitul anilor 60 ai sec. XX. Autoarea menționa: „orice text este construit dintr-un mozaic de citate: orice text este absorbția și transformarea altor texte.” Textul este „o permutare de texte, o inter-textualitate: în spațiul unui text mai multe enunțuri luate din alte texte se încrucișează și se neutralizează” (Julia Kristeva, *Problemele structurării textului*, 1980). Conceptul de intertextualitate, menționa C. Hăulică, în *Textul ca intertextualitate*, presupune existența unei clare interacțiuni, a unei indiscutabile interrelații din interiorul textului. Intertextualitatea trebuie privită din două perspective: din perspectiva creatorului, a rețelei de texte pe care acesta le implică în procesul creației, dar și din perspectiva cititorului care recrează opera prin lectură, oferă posibilitatea înțelegerii „straturilor” unei opere.

Revenind la investigația intertextuală a operei eminesciene, realizată de elevii clasei a XII-a, voi prezenta câteva din rezultate obținute.

<i>Cezara</i>	Texte mitice, biblice, istorice
<p>Apollo „În vremea ceea Ieronim stătea pe piedestal drept, nemișcat, mândru ca un antic Apollo în semiîntinericul vânat al odăii...” „Eu mă uit în sus asemeni statuii lui Apollo...” Eminescu compară chipul lui Ieronim cu un zeu antic pentru a evidenția făptura ideală, excepțională a personajului romantic.</p>	<p>Apollo e un zeu solar, un zeu al luminii, ale cărui atribute, arcul și săgețile, pot fi comparate cu soarele și razele lui. Apollo este simbolul unei victorii asupra violenței, al stăpânirii de sine, al înțelepciunii. Simbolizează spiritualitatea supremă. „Apollo cu plete aurii, zeul luminii, s-a născut pe insula Delos... Dar iată că s-a născut Apollo și peste tot s-au revărsat șuvoaie de lumină orbitoare. Și stâncile Delosului păreau scăldate în aur.” N. Kun, <i>Legendele și miturile Greciei Antice</i>.</p>
<p>Cezara E femininul de la Cezar (Caesar), sinonim cu rege, respectiv regină a propriului destin, stăpână pe situație, pe propriile trăiri, pe care știe să le dirijeze astfel ca să obțină reciprocitate din partea unui om – demon care afirmă: „Eu n-am iubit niciodată și poate că nici nu sunt în stare.” La fel ca și prototipul său militar, e un bun orator și bun strateg, or cuvintele ei sunt în stare să topească gheața: „Dulcele meu sloi de gheață – tu, marmură! tu, piatră, tu!”. În ciuda</p>	<p>Împărat roman. Om politic, general și scriitor latin. A fost un bun orator despre care Cicero spunea: „Există cineva care are calitatea de a vorbi mai bine ca Caesar?” Alături de armată, Caesar a trecut râul Rubicon, granița dintre Italia și Gallia, prilej cu care a rostit celebrele cuvinte: <i>Alea jacta est!</i> (Zarurile au fost aruncate). Această expresie, la fel ca și „a trece Rubiconul” are înțelesul: „soarta va decide” și e folosită în cazurile când după o șovăială iei o decizie. Indreptându-se împotriva Romei, Caesar s-a implicat în războiul civil</p>

<p>regulii timpului și a poziției femeii, Cezara întreprinde mai multe acțiuni pentru a-l avea alături pe Ieronim. Merită apreciat gestul ei de a-l salva pe acesta de la moarte: „Fugi, te rog... Rămânând aici, nu m-ai scăpa, ci m-ai face să mor de îngrijorare... Fugi și poate că... ah! Unde-i o speranță de care să mă țin?” Speranța pe care o invocă nu ascunde intenția fetei de a deveni un trofeu al tânărului călugăr, dar nu prin supunere, ci prin regeasca-i dorință.</p>	<p>dintre Ptolemeu și Cleopatra, de partea acesteia. Victorios la Alexandria, a instalat-o pe Cleopatra în tronul Egiptului. La încheierea acestei expediții, trimitea Senatului celebrul raport alcătuit din numai trei cuvinte: „Veni, vidi, vici” (Am venit, am văzut, am învins). Talentul militar al lui Caesar este ilustrat de descrierea făcută de istoricul Suetoniu în „Viețile celor doisprezece cezari”: „Cezar era cel mai desăvârșit călăreț și militar, rezistând la eforturile cele mai mari.” Parcurgea distanțe foarte lungi cu o iuțeală de necrezut. www.orbitalpay.com</p>
<p>Narcis</p> <p>Ieronim are, pe alocuri, comportament narcisist: este rece, distant, iar prin încercările de a respinge dragostea Cezarei și a se plasa „pe piedestal” se află la limita dintre excepționalitate și supraestimare:</p> <p>„Sunt mai înțelept decât arăt”.</p> <p>„Văzu un cap frumos pe niște umeri largi și albi, pe un bust ce părea lucrat în marmură”.</p> <p>„Lasă-mă în mândria și răceala mea. De ce vrei tu să mă cobor de pe piedestal și să mă amestec cu mulțimea?”</p> <p>„Alt bărbat s-ar fi simțit măgulit, el ... nici măgulit nu-i... Știe că i se cuvine amor...”</p> <p>„Cezara veni drept înaintea-i, se-nclină asupra-i și-l sărută. El nu simțea nimic ...”</p>	<p>Narcisism – idealizarea propriei persoane. Narcis se crede excepțional, unic prin valoarea și strălucirea sa; e distant și arogant, minimalizează, respinge, ignoră opiniile celorlalți. Este insensibil la problemele altora.</p> <p><i>Dicționarul de psihologie</i> al lui Norbert Sillamy, editura Univers Enciclopedic Gold.</p> <p>În mitologia vechilor greci, Narcis era un tânăr deosebit de frumos și de singuratic. Ghicitorul Cefise prezice că băiatul va trăi până la o vârstă înaintată, dacă nu-și va privi niciodată imaginea.</p> <p>Frumusețea sa uimitoare face ca femeile care îl priveau să se îndrăgostească iremediabil de el. Cu toate acestea, Narcis era insensibil la toată afecțiunea lor.</p> <p>Narcis a fost blestemat de zeița răzbunării, Nemesis, să nu poată iubi niciodată pe nimeni și să se îndrăgostească de el însuși. Narcis se îndrăgostește de propria sa reflecție din apă.</p> <p>A. Mitru, <i>Legendele Olimpului</i></p>
<p>Pygmalion și Galatea</p> <p>„Am intrat la o copilă înamorată de mine, pe care însa n-o iubesc... Am văzut-o roșie, sfioasă, turburată... Am zugrăvit în cartea mea această <i>expresie</i>.</p> <p>A-ngenuncheat lângă mine... m-a rugat să-i sufăr iubirea... nu-ți pot descrie expresia de nevinovăție, candoare și amor din fața ei... dar am schițat-o... E de sărutat schița mea. Poate că e una din cele mai nimerite din câte-am zugrăvit. Am pus-o lângă mine. Deconcertare și o dulce resignație. Un profil îngeresc. I-am spus cuvinte bune. O rază de speranță în acea amabilă mahnire a feței. O adorabilă schiță.“</p> <p>„El... rezemându-și cotul de spata băncii, își lăsă bărbia pe mână, mișcându-și încet degetele și se uita uimit, cu ochii strălucitori, la strălucitorul ei chip ce s-apropia. Ea șezu alături cu el, dar drept în lună. Nu-i atinse mâna – nimic. Luna o poleia frumos și ea era îndestul de vicleană spre a se lăsa muiată-n întreg de această dulce și voluptoasă lumină. El o privea mereu. Apoi își întinse el mai întâi mâna și apucă încet mânăuța ei fină și rece. Ah! gândi, si un ce nemaisimțit îi trecu prin inima... ah! cum îmi place acum.”</p>	<p>Pygmalion. Frumosul tânăr sculpta din marmură sau fildeș, din piatră sau din lemn, chipuri de zei și de oameni. O mulțime de fete ar fi vrut să se mărite cu el, o mulțime de mame cu fete de măritat îl poșteau mereu pe la petrecerile lor, dar el rămânea de o parte. Sculptorul visa o ființă pură, gingașă, devotată, pe care să o iubească și care să îl iubească pentru toată viața. Într-o zi artistul începu să cioplească din fildeș o copilă așa cum visa el. Lucră zi și noapte și rămase uimit când isprăvi. Fata pe care o dăltuise era mai frumoasă decât în visul său. Pygmalion îi cumpără veșminte și giuvaere, o înconjură cu flori, ba chiar îi puse și un nume, Galatea. La sosirea primăverii începu sărbătoarea zeiței Afrodită. Pygmalion se duse la altarul de marmură al zeiței, îi aduse o jertfă bogată și o rugă să o însuflețească pe Galatea. Apoi o luă la fugă către casă.</p> <p>În timp ce îi spunea vorbe înflăcărâte, simți că inima ei începe să bată. Pielea ei se făcu mai moale ca mătasea, deschise ochii albaștri ca floarea de cicoare, cosițele aurii îi unduiră când se mișcă și îi cuprinse gâtul cu brațele. Pygmalion o ridică în brațe și începu să strige din tot sufletul mulțumiri către zeița Afrodită, care îi dăduse suflet statuii create de el.</p> <p>A. Mitru, <i>Legendele Olimpului</i>.</p>

Adam și Eva

„Pe un perete e Adam și Eva... Am cercat a prinde în aceste forme inocența primitivă... Nici unul din ei nu știe încă ce-nseamnă iubirea... ei se iubesc fără s-o știe... formele sunt virgine și necoapte... în expresia feței am pus duioșie și nu pasiune, este un idil liniștit și candid între doi oameni ce n-au conștiința frumuseții, nici a goliciunii lor. Ei umblă-mbrățișați sub umbra unui șir de arbori, dinaintea lor o turmă de miei.”

M. Eminescu pare a propune o viziune a revenirii la condiția primordială a omului, redobândirea Raiului, întoarcerea în grădina Edenului. Doar că de această dată e grădină în care cei doi au ochii deschiși, cunosc adevărul. Spectaculoasă este nu doar descrierea grădinii, ci și descrierea corpului feminin, care prin dezgolire se leapadă de toate grijile acestei lumi și se pregătește a reveni în lumea demult pierdută de predecesorii săi, Adam și Eva.

„Își golise gâtul ei de ninsoare, își despletise părul pe umerii rotunzi... până rămase goală și frumoasă ca o statuă antică”.

Venus (Afrodita – în mitologia greacă) și Adonis

„Ce frumos Adonis în „Venus și Adonis”, zise pictorul surâzând, dumneata Venus și el Adonis”.

„Cu totul altfel e Venus și Adonis. Venus e numai amor. Ea-și pleacă capul său îmbătat de pasiune pe umărul aceluia tânăr femeiește de frumos, timid și înamorat în sine și el se uită furios la formele perfecte ale zeiței ce-l fericește...”

S-ar putea compara cele două lumi în care trăiesc personajele eminesciene și personajul mitic.

Orion și Aurora (Eos)

„În genere îmi place a reprezenta pe femeia agresivă. Barbatul e firește agresiv, va să zică natura se repetă în fiecare exemplar în astă privință și excepțiile ei sunt tocmai femeile agresive. Este o nespusă gentilețe în modul cum o femeie ce iubește și care e totodată inocentă, timidă, trebuie să se apropie de un bărbat sau ursuz, cine știe prin ce, sau și mai pudic și mai copil decât ea. Cum vezi, nu vorbesc de curtizane, de femei a căror experiență este călăuza amorului, ci tocmai de agresivitatea inocenței femeiești. De aceea

„Atunci Domnul Dumnezeu a trimis un somn adânc peste om și omul a adormit; Domnul Dumnezeu a luat una din coastele lui și a închis carnea la locul ei. Din coasta pe care o luase din om, Domnul Dumnezeu a făcut o femeie și a adus-o la om.”

Și omul a zis: „Iată în sfârșit aceea care este os din oasele mele și carne din carnea mea! Ea se va numi „femeie”, pentru că a fost luată din om.” De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa, și se va lipi de nevasta sa și se vor face un singur trup. (...) Omul și nevasta lui erau amândoi goi și nu le era rușine.”

„Atunci li s-au deschis ochii la amândoi; au cunoscut că erau goi, au cusut laolaltă frunze de smochin și și-au făcut șorțuri din ele.”

„Atunci au auzit glasul Domnului Dumnezeu care umbla prin grădină în răcoarea zilei: și omul și nevasta lui s-au ascuns de fața Domnului Dumnezeu printre pomii din grădină. Dar Domnul Dumnezeu a chemat pe om și i-a zis: „Unde ești?” El a răspuns: „Ți-am auzit glasul în grădină; și mi-a fost frică, pentru că eram gol, și m-am ascuns.”

Geneza, capitolele 1,2,3.

Adonis este o figură complexă a mitologiei grecești. Acesta și-a petrecut toată tinerețea vânând prin păduri și a ajuns astfel la Fenicia unde l-a întâlnit Afrodita, care s-a îndrăgostit imediat de el; spre disprețul celorlalți zei, ea a părăsit Citera ca să-l urmeze în pădurile de pe munții Liban. Ares, gelos, a pornit în urmărirea lor. Adonis a plecat la vânătoare și l-a întâlnit în drumul său pe Ares, care, metamorfozat în mistreț, l-a rănit la coapsă. Trezindu-se, Afrodita constată că el a murit.

Adonis era însă atât de seducător încât, ajungând în Infern, a fost îndrăgît de Persefona. Afrodita i s-a plâns lui Zeus, Adonis ezită în alegerea uneia dintre ele, iar Zeus, foarte plictisit, a pronunțat o sentință de echilibru și conciliere: Adonis urma să petreacă șase luni în Infern și șase luni cu Afrodita pe pământ, în păduri.

A. Mitru, Legendele Olimpului.

Se zice ca trăit pe vremuri un vânător pe nume Orion, feciorul unui rege. Crescuse înșălnalt, atât de-nalt, că fruntea lui trecea de scama norilor, și de intra în valurile mării, să se scalde, în locul unde apa mai adâncă, pieptul îi rămnea afară. Acest flăcău, din câte meșteșuguri sunt pe lume, doar unul îndrăgise: vânătoreea. În schimbul faptelor sale eroice, vânătorul ceruse pe fata regelui de soață. Dar regele – nevrând săi dea copila – la îmbătat, prin viclenie, pe îndrăznețul Orion și, pe când el dormea adânc, ia scos amândoi ochii cu cuțitul.

sculptez acum tocmai pe peretele cel mai alb pe Aurora și Orion. Știi că tânăra Aurora răpește pe Orion, de care se-namorase însăși cruda și vergina Diana și-l duse în insula Delos. În fața lui Orion exprim acel fond de întuneric și mândrie care-l vezi mai în fața tuturor tinerilor, în Aurora cea veselie nestingibila a fetelor tinere...”

Similitudinea dintre personajele eminesciene și cele mitice nu e numai prin nume. Astfel cum Aurora i-a întors văzul lui Orion, și Cezara se pare că l-a făcut pe Ieronim văzător, or, el *părea orb la sentimentele fetei*.

Orion sa rugat de zeul cel șchiop, Hefaistos, săi vină ajutor; și zeul sa milostivit. Printrun oracol, făurarul la sfătuit pe Orion să șadă, în zorii fiecărei dimineți, când se ivește Eos – Aurora – cu ochii către răsărit, șio să se vindece cu vremea. Și, cum era atât denalt și razele cădeau întâi pe chipul lui, încet, încet, sa lecuit de suferință. Ochii i-au început să vadă, întâi ușor și slab, ca printru sită, apoi din ce în ce mai bine, până ce iar a fost vederea lui Orion ca lanceput.

Atâta doar că-n vremea cât el căta spre răsărit ca săși aștepte vindecarea, la tot zărit zeița Eos și dânsa sa îndrăgostit de preavoinicul Orion. Mai mult, zeița aurorei atât de tare landrăgit pe vânătorul cel voinic, încât l-a răpit și l-a dus cu ea pe insula Delos.”

N. Kun, *Legendele și miturile Greciei Antice*.

În concluzie, menționez că numeroși critici consideră că intertextualitatea este doar o etichetă mai sonoră pentru noțiunea mai veche de „sursă” sau „influență”. Însă consider că apariția acestui concept nu este doar efectul unei mode trecătoare. Faptul că literatura se scrie cu literatură, adică se nutrește din ea

însăși, nu face mai puțin relevant termenul de intertextualitate. Privită din perspectiva unor investigații ale elevilor, este un câmp nemărginit, dar fertil, de lucru, care dirijat corect, contribuie eficient la formarea unei personalități culte și competitive.

PROIECTUL – O CALE DE EVALUARE PERSONALIZATĂ LA EDUCAȚIA TEHNOLOGICĂ

Tamara Suvorov,
profesor de educație tehnologică,
grad didactic I

Împreună, indivizii generează și discută idei, ajungând la o gândire care depășește posibilitățile unui singur individ. Împreună ei exprimă diferite puncte de vedere, ajungând sau nu la un acord, identifică și rezolvă discrepanțele și cântăresc alternativele.

A. Costa

Prin conținutul său, disciplina *Educația tehnologică* îl implică pe elev în descoperirea mediului în care trăiește. Îi oferă cunoștințe privind lumea materială și spirituală. Elevul se inițiază în confecționarea unor lucrări simple, utile, necesare, rezultat al imaginației și al gândirii lui creatoare.

În legătură cu dezvoltarea rapidă a științei, cu aplicarea noilor tehnologii, se schimbă și se perfecționează activitatea de muncă a omului. Educația tehnologică permite elevului să se integreze direct în spațiul social-economic, iar indirect, în cel istorico-cultural al societății.

De aici și necesitatea adaptării elevilor la condițiile social-economice mereu în schimbare. Apare necesitatea dezvoltării multilaterale a personalității elevilor de vârstă școlară întru soluționarea următoarelor scopuri:

- a învăța să înveți;
- a activa spiritul de inițiativă și de ingeniozitate;
- a dezvolta capacitatea de soluționare a problemelor apărute;
- a dezvolta gândirea creativă;
- a utiliza tehnica, computerul etc.

Se modifică aspectul conceptual al disciplinei – aceasta nu urmărește sloganul „Formarea dragostei față de muncă”, ci formarea de convingeri și priceperi de a munci, știind că munca este principala sursă vitală pentru propria persoană și pentru societate. Disciplina de studiu *Educația tehnologică* asigură dezvoltarea potențialului productiv și creator al elevului prin valorificarea capacităților sale cognitive și psihomotorice.

Pentru ca elevul să fie activ și să participe direct la formarea propriei personalități, este indicat să selectăm judicios din multitudinea de metode:

- metoda experimentelor, învățarea prin descoperire, învățarea problematizată, jocul de rol, simularea;
- metoda orientării spre scop;
- realizarea de proiecte și a portofoliului la modulul selectat pentru studiu;
- utilizarea calculatorului;
- desfășurarea unor activități cu participarea unor reprezentanți ai agenților economici.

Un mijloc de facilitare a acestui proces sunt metodele netradiționale, care sporesc potențialul intelectual al elevilor prin angajarea unui efort personal substanțial. Elevul își pune în acțiune sub multiple aspecte forțele intelectuale: gândirea, imaginația, memoria, voința.

Se apreciază ceea ce pot face elevii îndeosebi, priceperile și deprinderile, abilitățile și atitudinile, care sunt mai greu cuantificate prin metodele tradiționale de evaluare

cu ajutorul metodelor netradiționale, alternative. Principalele metode alternative sau complementare de evaluare al căror potențial formativ susține individualizarea actului educațional prin sprijinul elevului sunt:

- a. Observarea sistematică a activităților și a comportamentului elevilor;
- b. Investigația;
- c. Proiectul;
- d. Portofoliul;
- e. Autoevaluarea.

În continuare mă voi referi la *proiect*, care solicită elevei să realizeze o activitate individuală, manifestând un interes față de anumite aspecte ale problemei abordate.

Proiectul reprezintă o activitate care:

- începe în clasă;
- continuă acasă, pe parcursul semestrului, timp în care se consultă în permanență cu profesorul;
- se încheie tot în clasă, prin prezentarea, în fața colegilor, a unui raport asupra rezultatelor obținute și a produsului realizat.

Proiectul prevede mai multe competențe/etape, care presupun canalizarea eforturilor elevilor în mai multe direcții din punct de vedere metodologic și practic:

Competența I: Elaborarea proiectului propriu-zis pentru confecționarea unui articol/ produs la alegere, la modulul studiat.

Conține următoarele etape:

- Stabilirea denumirii obiectului (investigații, cercetări privind obiectele genului studiat);
- Stabilirea aspectului, a formei, a părților componente;
- Stabilirea dimensiunii care să corespundă cerințelor funcționale, estetice și tradiționale;
- Elaborarea schiței (dimensiunile, părțile componente și proporțiile);
- Stabilirea formei și decorului cu funcțiile utilitare;
- Selectarea materialelor și ustensilelor utilizate;

- Descrierea proprietăților și cerințelor calitative pe care trebuie să le întrunească materialele și ustensilele utilizate;
- Identificarea informațiilor și a tehnicilor care vor fi folosite în procesul de confecționare a obiectului și a aplicațiilor decorative;
- Prezentarea schiței compoziției decorative;
- Stabilirea locului decorului (ornamentului) pe pânză.

Competența II. Conceperea și organizarea mijloacelor de confecționare a obiectului:

- Selectarea și păstrarea în condiții adecvate a materialelor și ustensilelor necesare procesului tehnologic preconizat;
- Pregătirea locului de lucru: inventarierea materialelor și a ustensilelor necesare (aranjarea ergonomică, păstrarea, folosirea materialelor și a ustensilelor conform normelor de igienă și protecție a muncii);
- Stăpânirea cunoștințelor (informații, regulamente, abilități) ce își găsesc aplicarea.

Competența III. Confecționarea obiectului

- Executarea etapelor conform regulamentului tehnologic de confecționare: identificarea etapelor;
- Asamblarea/modelarea obiectului confecționat urmărind indicațiile/cerințele tehnologice;
- Respectarea normelor de igienă și protecție a muncii în activitățile practice;
- Abilități practice (automatism);
- Îndemânare

Competența IV. Evaluarea procesului de confecționare a obiectului

- Aprecierea obiectului confecționat corespunzător cerințelor:
 - utilitare,
 - estetice,
 - calitative (indicatori prealabil stabiliți, în funcție de obiect);
- Comentarea etapelor și a procesului tehnologic utilizat;

- Caracterizarea (comentarea) aspectului articolului confecționat ținând cont de:

- aspectul estetic
- forma
- dimensiunea
- proporția părților componente
- compoziția cromatică
- compoziția decorativă
- în realizarea unui proiect se urmaresc

anumiți pași:

- Stabilirea domeniului de interes;
- Stabilirea premiselor inițiale – cadrul conceptual, metodologic, date generale ale investigației;
- Identificarea și selectarea resurselor materiale;
- Precizarea elementelor de conținut ale proiectului.

În majoritatea cazurilor, alegerea temei proiectului, precum și parcurgerea următorilor pași se face de către elev de sine stătător.

La evaluarea proiectului se ține cont de calitatea proiectului și a produsului realizat, dar și de angajarea elevului pe tot parcursul acestui proces.

Criteriile ce vizează calitatea proiectului (calitatea produsului)

Validitatea – măsura în care proiectul reușește să acopere unitar, coerent, logic și argumentat câmpul tematic pe care și l-a propus să-l exploreze eleva;

Completitudinea – măsura în care au fost valorizate, în cadrul proiectului, conexiunile și perspectivele interdisciplinare, competențele și abilitățile de ordin teoretic și practic, și maniera în care acestea se regăsesc la nivelul de referință a conținutului științific;

Elaborarea și structurarea proiectului – evidențierea competențelor demonstrate de elevă în elaborarea proiectului (asigurarea și rigurozitatea demersului științific, logica și argumentarea ideilor, coerența internă, corectitudinea ipotezelor și concluziilor etc.);

Calitatea materialului utilizat de către elevă în realizarea proiectului – relevanța con-

ținutului, semnificația și asigurarea datelor colectate, precum și calitatea produsului confectionat etc.;

Creativitatea – gradul de noutate pe care îl aduce proiectul respectiv în abordarea tematicii propuse sau/și în soluționarea problemelor apărute pe parcursul elaborării proiectului.

Criteriile ce vizează calitatea activității elevii (calitatea procesului)

- Modul în care eleva a structurat conținutul proiectului și a realizat sarcina ce și-a propus;
- Nivelul de performanță la care a ajuns eleva în realizarea componentelor proiectului;
- Selectarea bibliografiei și a surselor de investigare;
- Modelarea conținutului din judecăți de valoare și aprecieri personale în susținerea punctelor de vedere;
- Orientarea activității elevii spre creativitate și originalitate;
- Conferirea unui anumit grad de utilitate activității desfășurate.

De mai mulți ani, le sugerez elevelor să-și elaboreze proiectul personalizat de activitate semestrială, adică per modul. Fiecare își alege la dorință obiectul pe care vrea să-l confectioneze și elaborează fișa tehnologică.

Fiecare elev are potențial creativ, trebuie doar încurajat ca să-l valorifice. Se dă dovadă de creativitate atunci când, în cadrul proiectului, elevii realizează ceea ce își doresc. Este important ca profesorul să fie tolerant, respectuos față de alegerea fiecăruia. O bună evocare asigură o evoluție valoroasă a proiectului.

Metoda proiectului oferă elevelor pregătire pentru o viață activă, creativă, pentru muncă, pentru o mai bună participare la soluționarea problemelor de divers ordin.

Aplicând metoda proiectului, am conștientizat că sursa de cunoaștere pentru elev nu este numai profesorul, ci și colegii, izvoarele suplimentare de documentare, obiectele și fenomenele supuse analizei, materialele, uneltele pe care le folosește. Aceasta face elevule să devină exploratoare.

În societatea informațională a secolului XXI, *Educația tehnologică* va constitui un element important pentru a genera bogăție reală în societate.

Bibliografie

1. Cerghit, Ioan (coordonator), *Perfecționarea lecției în școala modernă*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980;
2. Chis, V., (2002), *Provocările pedagogiei contemporane*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
3. Ilica, A., (2007), *O pedagogie modernă*, Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad.
4. Ionescu, M., (2005), *Instrucție și educație*, Editura Universității, Arad.
5. Popescu, I. I., Vlăsceanu, L., *Învățarea și noua revoluție tehnologică*, București, Ed. Politică, 1988;
6. Radu, I., (2000), *Evaluarea în procesul didactic*, E.D.P., București.
7. Stan, C., (2003), *Autoevaluare și evaluare școlară*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
8. Văideanu, George, *Interdisciplinaritate*, U.N.E.S.C.O., 1975.

EVALUAREA FORMATIVĂ ȘI FUNDAMENTELE ȘCOLII PRIETENOASE COPILULUI

Sergiu Orehovschi,
profesor de română, grad didactic
superior

Printre cele 5 principii ale școlii prietenoase copilului (ȘPC), citate într-un raport oficial al anului 2012*, îl aflăm pe cel al eficienței. Întrucât paradigmele educaționale anterioare nu mai răspund acestui principiu, acțiunile ce au ca scop schimbarea în educație invocă multiple resurse procedurale moderne. Cadrul didactic de o formare mai veche, pe care (se întâmplă!) nu doar nanotehnologiile și progresul științei contemporane, dar și noile concepte ale sistemului educațional îl cam depășesc, pare să fie timorat de raportarea propriilor capacități intelectiv-aptitudinale la accepția recentă a eficienței învățării.

Societatea își revendică tot mai perseverent dreptul la o învățare funcțională. Cum conștientizează cadrul didactic că demersul lui este unul valoric? Că răspunde principiilor ȘPC, că formează personalități? Cum își dă seama profesorul de imperfecțiunile lecției și de impactul ei nu tocmai favorabil, atunci când se întâmplă și astfel de cazuri?

Probabil, din îndemnul de a răspunde la astfel de întrebări s-a încetățenit în studiile didactice termenul *feedback*. Traducerea lui în română – *conexiunea inversă* – ne convinge o dată în plus că fenomenul este posibil doar în cazul unei interacțiuni permanente, pe parcursul întregii lecții, a profesorului cu clasa. Din multiplele fațete ale termenului, ne interesează, aici, feedbackul pe care un cadru didactic îl oferă produsului realizat la lecție de către elev.

Acestui produs, obținut în echipă prin învățare reciprocă și prin efort comun, îi vom da prioritate. Se pare că a venit timpul să denunțăm temele pentru acasă ce constau din rezolvarea unui șir de exerciții terne ce reiau anumite automatisme deprinse în clasă. Din păcate, adesea se întâmplă că verificarea lor la lecția viitoare constituie aproape tot parcursul lecției. Mai grav este că doar pentru astfel de activități se dau note.

Valoarea unui produs educațional se stabilește printr-un proces mult mai complex decât constatarea *a rezolvat/ n-a rezolvat; a ajuns la rezultatul de la finele manualului/ a greșit* pe parcursul rezolvării. Complexitatea procesului vine din relativitatea a ceea ce constituie autentică valoare: nu există precizie în privința valorii, respectiv, actul niciunei evaluări nu va fi unul absolut obiectiv. În același timp e nevoie ca elevii să nu plece frustrați de la oră pentru motivul că li s-a pus o notă arbi-

trară. În această ordine de idei, evaluarea formativă va fi procesul care ne va apropia în cel mai mare grad de indicele educației de calitate.

Noua paradigmă a educației mizează pe formarea competențelor. În cele din urmă, niște competențe riguros formate vor fi garantul eficienței învățării, deoarece „non scholae, sed vitae discimus”. Să nu uităm că unul din obiectivele ȘPC este „fundamentarea educației pe viața reală și pe integrarea școlii în comunitate” *(Standarde...). Cotidianul vieții este acela care va proba, în timp, calitatea celor învățate la școală. Nu poți însă aștepta (zeci de) ani în șir pentru ca să-ți dai seama de cât de valorizant ți-ai construit demersul într-o anumită zi. Iată de ce în proiectul didactic, spațiul rezervat evaluării este imperios.

Întrucât ceea ce evaluează profesorul este un produs necesar experienței vitale permanente, se impune o reconștientizare a fenomenului evaluării. Vorbim despre depășirea fazei cu acumularea cunoștințelor și parcă ne obișnuim să ne construim demersul zilnic în manieră modernă, dar adesea se întâmplă că punem nota tot pentru o sumă de cunoștințe, pentru capacitatea elevului de a reproduce un subiect.

O bună parte din cadrele didactice au conștientizat riguros că o autentică evaluare a activității elevului rezultă dintr-o viziune amplă asupra unui bloc de lecții în care se deprind niște aptitudini. Cu alte cuvinte, dacă gândești o lecție separat, cap-coadă, dar fără a o integra într-un sistem, evaluarea nu va ținti neapărat în situații de viață reale, iar ceea ce se va verifica la lecție va avea riscul să nu depășească limitele acestei lecții. Am avut suficient timp, în circa patru ani de reformă curriculară, să ne convingem că în formarea de competențe țintește cu adevărat doar *proiectarea modulară* (termen pe care putem să-l sinonimizăm cu *proiectarea unității de învățare*). Acest lucru se întâmplă grație faptului că o competență se formează din faze segmentate, care converg, consecutiv, spre un întreg logic, în baza principiului *de la simplu la complex*. Fazele în cauză sunt *activitățile de învățare* care, la finele lor, presupun produsul evaluabil.

O dată stabilite competențele pentru o unitate de învățare și conținuturile prin care acestea vor fi formate, profesorul trebuie să aibă o perspectivă clară a ceea ce trebuie să învețe, într-un răstimp anumit, elevii. Iar învățarea, în opinia noastră, trebuie să fie condiționată de:

- necesitatea celor învățate pentru viața de zi cu zi;
- caracterul lejer al conținuturilor;
- forma captivantă de abordare a lor;
- capacitatea elevului de a pătrunde independent și conștientizat în subiect;
- aptitudinea elevului de a învăța interactiv – în pereche, în echipă;
- potențialul de autoevaluare și cel de evaluare a colegului;
- posibilitatea reluării învățării „în spirală”;
- specificul deschis al conținuturilor;
- **miza permanentă pe valori.**

Evident, în funcție de aspectele de mai sus se conturează și produsul evaluabil. Verificarea memorării unui fragment din manual implică, astăzi, nemulțumirea tinerilor studioși. Cu o altă viziune asupra fenomenului de a găsi, a selecta, a clasifica informația, elevii se simt, pe bună dreptate, înșelați de cerința unor profesori de a reproduce, la un început de lecție, tema învățată la lecția trecută. Până și elevii de clasa a VII-a pot să-ți spună că toată informația din manuale poate fi inserată pe un stick de memorie de 2 GB. Ceea ce așteaptă ei de la profesor este să-l învețe **cum** să opereze cât mai eficient cu informația de care dispun, **care** aspecte ale acesteia și **în ce măsură** pot fi utilizate în varii situații de viață.

Aici stă punctul forte al unui profesor modern.

Cu toată abilitatea de a vorbi în fața clasei în manieră lejeră și fără constrângeri, riscăm să reducem la debit verbal nonfuncțional întreaga noastră „conversație euristică”, dacă lucrurile nu se abordează în conformitate cu un proiect rațional, cu finalități clare, cu segmente de învățare judicios elaborate. Convingerea noastră este că proiectul unității de învățare asigură, pe

de o parte, învățarea coerentă a materiilor, iar pe de alta, răspunde în grad maxim principiilor ȘPC, pentru că țintește în a-l instrui (pe copil) pentru realitatea cotidiană, în a-l pregăti pentru a o „îmblânzi”. Aceasta din urmă fiind una dură, proiectul va presupune ca educarea personalității, în blocul de lecții conceput, să se realizeze prin apelul la sensibilitatea, toleranța, considerația, discernământul elevului.

Oricare ar fi tematicile de studiu, ele sunt selectate de către cadrul didactic pentru a-i forma elevului anumite deprinderi. Formarea acestora este un fenomen de durată și presupune o eșalonare de etape, fiecare dintre ele avându-l pe elev pe post de protagonist și mizând pe experiența lumii lui launtrice. Fiecare etapă își va proba funcționalitatea într-un produs de a cărui natură profesorul va fi în prealabil conștient, pregătind anumite instrumente necesare pentru a estima valoarea produsului în cauză. În funcție de complexitatea produsului va fi și greutatea instrumentului estimativ. Un instrument eficace va fi acela care-i va facilita nu doar profesorului acțiunea estimativă, ci îi va arăta riguros și elevului pentru care realizări a obținut credite (puncte). E preferabil să-și aibă și el locul în proiectul unității de învățare. În mod special însă vom avea grijă ca fiecare produs să fie indicat în rubrica respectivă în ansamblul caracteristicilor care vor fi măsurate, analizate și care vor duce la aprecierea cu un calificativ sau cu o notă. Astfel, vom ține cont din start de mărimea unui text ce va fi elaborat, de prezența unor semne în el, de respectarea unor dimensiuni ale unui obiect confecționat, de un număr minim de particularități solicitate, de prezența unor aspecte ale rezultatului activității elevului.

Insistența noastră de a eșalona formele de evaluare sau/ și produsele evaluabile în proiectul unității de învățare este pentru a urmări și a ne convinge permanent că fiecare etapă a lecției țintește în scopul suprem al activității noastre la oră – formarea unei/ unor competențe. Și pentru că acest ideal trebuie să se reflecte în evaluarea sumativă, vom elabora textul ei în funcție de depășirea conștientizată și

calitativă a etapelor despre care am vorbit mai sus. În acest caz, oricare ar fi situația solicitată de evaluare, elevul va invoca arsenalul de abilități ce i s-au format pe parcurs și va mai avea în plus satisfacția eficienței sale.

Ca să fie cu adevărat prietenoasă copilului, evaluarea finală trebuie să-i dea elevului nu convingerea că „noi de-acestea am mai făcut”, implicându-i rememorarea unor automatisme, ci siguranța că și în situația de față, și în alte situații de viață, mai mult sau mai puțin asemănătoare, el va fi capabil să ia o decizie care să-l ducă, mai devreme sau mai târziu, la un rezultat plauzibil.

Conștient de faptul că „a evalua corespunde unei estimări a valorii”^{*} (F. Frumos), profesorul își va subordona toate acțiunile apreciative susținerii moralului elevului, stimulării stărilor lui afective într-o deveni sigur în fața obstacolelor, dificultăților de natură fizică și psihică. Ideea pe care trebuie s-o infiltrăm în ființa noastră pedagogică este că elevii au dreptul să fie apreciați pentru manifestări emoționale, pentru exuberanța trăirilor lor, pentru curiozitatea lor și pentru setea de cunoaștere chiar atunci când aceasta se îndreaptă în afara temei lecției. Mai e de conștientizat concluzia la care a ajuns știința modernă că învățarea eficientă este din erori. În loc de a avertiza elevul să nu greșească, pedagogic este a-l învăța să scoată deducții din experiența în care a greșit. Și tocmai pentru asemenea deducții a-i da note.

Surse consultate

1. Frumos, Florin, *Didactica*. Polirom, 2008.
2. *Standarde de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva Școlii prietenoase copilului*. Ministerul Educației al R.M., 2013.
3. *Raport de evaluare externă a Inițiativei „Școala prietenoasă copilului” (2007-2011)*, Republica Moldova, pe site-ul [http://www.unicef.org/moldova/ro/studiu_SPC_UNICEF_RO_PRINT\(17_10_12\)_3.pdf](http://www.unicef.org/moldova/ro/studiu_SPC_UNICEF_RO_PRINT(17_10_12)_3.pdf)

LICEU, CIMITIR AL SĂNĂTĂȚII MELE...

Când eram copil, mustăceam la auzul urărilor permanente de sănătate ale maturilor. Îmi părea primitivă dorința lor „principalul e să fim sănătoși!” și eu cu ochii în stele mă gândeam la marea de lucruri importante din viața unui om, dincolo de *corpore sano*. Ascultam nerăbdătoare sfaturile mamei de *să mănânci la timp, să ieși la aer, să te odihnești suficient...* Atâtea descoperiri mă așteptau, atâtea adevăruri, atâtea succese, puteam eu oare pierde timpul cu regimul echilibrat al zilei?!

De la o vreme mi-am dat seama că, de cum începe ora, atenția mea se îndreaptă spre fețele copiilor, nu spre caietele lor. Îmi pasă dacă sunt bine dispuși, dacă au ochii limpezi, dacă zâmbesc. Mă tem de copii triști și nefericiți. Nu mă refer la tristețile trecătoare ale vârstei, ci la acele tristeți lungi, permanente, cu ochi lăsați mai tot timpul în jos, cu zâmbet neîncrezător și ironic, cu tăceri ostentative. Pedagogul din mine caută tot mai des ajutorul psihologului (tot din mine). Aș regreta ziua în care n-aș reuși să prevăd o dramă.

Ne îngrozesc seara știrile cu statistici alarmante de suicid, de crime săvârșite de adolescenți, de scandaluri școlare. Acasă toți suntem spectatori, am lăsat în urmă școala, elevii, i-am pasat părinților. Important e să nu rămânem spectatori și la lecții. Profesorul și-a creat falsa impresie că îl va învăța pe elev BIOLOGIE, MATEMATICĂ, FIZICĂ, LITERATURĂ etc. Dar uităm anumite lucruri. Pe de o parte, complexitatea unei științe care nu poate fi elucidată în câteva ore de program școlar; pe de altă parte, incapacitatea noastră de a reprezenta știința respectivă sută la sută, unde mai pui și alerta copilului din timpul slalom-ului printre cele 6 lecții zilnice diferite. Tot mai pedanți în materie didactică, venim cu cerințe, criterii, parametri de competență, le anunțăm grav de la catedră și așteptăm picajul. Bietul copil nu mai înțelege ce are de făcut ajuns acasă: eseu la chimie, istorie, biologie, literatură, civică (fiecare cu un algoritm particular), proiect – altă treabă la modă! – la încă nu mai știi care lecție, plus un șir de probleme de rezolvat (păzea! vine examenul...). Toți au uitat că acest tânăr plin de vise are și ceva pasiuni, și ceva lecturi personale, și ceva prieteni, și ceva activități comunitare de integrare socială despre care vorbim de la tribune. Acum, una din două: sau le lasă pe toate baltă și mâine trece prin coșmarul

Mariana Jitari,
*profesor de română,
grad didactic superior*

explicațiilor date profesorilor și părinților, fie tocește de nu mai are niciun hal, nu mai înțelege la ce-i trebuie toate împreună și fiecare în parte, care disciplină școlară îl pasionează, ce va alege să facă pentru viitor. Atitudinea aceasta semiconștientă a învățării depersonalizează elevul și îmi pare un abuz împotriva fizicului și psihicului acestuia. Ne pomem cu tot mai mulți copii bolnavi, agresivi – se ceartă între ei, trântesc ușile, mai nou, vin cu arma la școală. Zguduitor cazul din Rusia! Dar mă întreb câți elevi reușim noi, maturii, de comun acord: părinți și profesori, să aducem la asemenea dezechilibru interior? Cum poate să reacționeze un copil căruia i se cere insistent să ia doar note mari, amintindu-i-se permanent pentru ce *te cresc și te hrănesc*, în care toți au uitat să răsădească valori, încredere, dragoste de oameni?

Am început tot mai des să-mi pun întrebarea despre cât de mare e povara pe care o pune disciplina mea pe umerii elevilor. Și mi-am dat seama că e direct proporțională cu saltul de la predare la evaluare, fără a trece prin esențialul proces de învățare. Profesorul este preocupat să reușească predarea temei noi: explicare de noțiuni, demonstrare de adevăruri care mai de care mai importante, parcurgere pe diagonală a zeci de pagini scrise de minți ne-școlare. Etapa următoare este evaluarea, ea ocupă de obicei prima parte a lecției, verifică achizițiile anterioare. Dacă nu integrăm evaluarea în evocare, strict necesară și funcțională, sigur, partea rămasă din lecție abia dacă este suficientă predării, care va fi evaluată la lecția următoare. Și tot așa... Învățarea este lăsată pe contul elevului, aceasta fiind nu tocmai cea mai potrivită metodă, nici cea mai sigură. Poate ar fi cazul să ne amintim un șir de „teorii ale învățării” și să ne convingem de multitudinea altor mecanisme pe lângă cel de memorare-reproducere.

Voi încerca să amintesc unele tipuri de învățării care, alternate și potrivite competențelor urmărite, ar asigura antrenarea în procesul

educațional eficient a elevilor cu diferite resurse intelectual-afective.

Învățarea asociativă este una care mizează pe mai multe încercări care se încheie cu eroare sau cu succes, prin urmare fiind un soi de exersare. Descoperim tipul respectiv fie la rezolvarea probelelor, fie la aplicarea formulilor, fie la consolidarea noțiunilor gramaticale: analize morfo-sintactice, conjugări etc. Îmi pare utilă o atare teorie doar la fazele inițiale, de tipul învățării scrierii și citirii alfabetului, a tablei înmulțirii, dar nu putem solicita automatisme la treapta superioară a învățării. Aici este momentul învățării ideationale, prin idei. Aceasta se caracterizează prin spirit analitic, introspectiv, selectiv, activ, conștient. Ea îi solicită elevului mai multe conexiuni, actualizări, aprofundări și extinderi. Doar asemenea învățare presupune calitate – forma anterioară fiind una cu impact cantitativ – și doar ea mizează pe angajarea personalizată a elevului.

Profesorul trebuie să renunțe la convingerea că el este purtătorul de modele, scheme și calapoade pe care i le va impune elevului, iar acesta le va aplica până la epuizare. Profesorul trebuie să mizeze pe angajarea elevului în descoperirea lucrurilor noi și necesare, pe elaborarea bipolară a modelelor și judecăților de valoare. Învățarea trebuie să devină actul creativ în care, prin combinarea elementelor cunoscute de profesor și elevi să se descopere combinații noi, superioare. Pretențioasă pare activitatea cadrului didactic *pentru elev*, mai degrabă ar fi bine să fie *împreună cu el*.

Pentru o școală modernă este potrivită învățarea orientată spre zona dezvoltării proximale. Respectiva zonă constă din competențe pe care elevul și le poate forma prin interacțiune cu alții, cu ajutorul cuiva. Acest cineva, capabil să-l scoată din zona de confort și să-l îndrepte spre resurse și dimensiuni latente, poate fi nu doar profesorul, ci și colegii, ba mai mult, și părinții. Profesorul nu trebuie să neglijeze această posibilitate și să ofere situații de instruire reciprocă, de lucru în echipă,

dar și de colaborare cu persoanele-resursă din exteriorul școlii: familia, cunoscuții, prietenii etc.

În afară de teorii consacrate ale învățării, fiecare profesor cunoaște mai multe **modalități de învățare**. Elementara clasificare în:

- învățarea *prin reprezentare verbală simbolică*: prin cuvinte, formule, note muzicale;
- învățarea prin reprezentare iconică: prin scheme, grafice, imagini;
- învățarea prin reprezentare enactivă: prin acțiuni fizice, operațiuni practice.

Fiecare disciplină școlară poate apela la diverse reprezentări, unele fiind totuși dominante: de exemplu, al treilea tip este specific orelor de educație fizică, plastică, tehnologică, dar și orelor de laborator la fizică, biologie, chimie.

Prin urmare, atunci când ne programăm învățarea, ținem cont de vârsta elevilor și de

complexitatea competențelor pe care vrem să le formăm, de specificul lecției în parte și cele ale disciplinei în general, de particularitățile colectivului de elevi. E foarte importantă intenția pedagogică și psihologică.

Prima, indiferent de disciplina de studiu, trebuie să orienteze reformele spre simplificarea conținuturilor, descongestionarea lor reală, unificarea conceptelor și aplicarea lor transdisciplinară. Cu cât mai simplu și mai clar va fi cadrul, cu atât va spori funcționalitatea și profunzimea acțiunilor elevului.

Partea a doua, cea psihologică, trebuie să urmărească educarea sentimentului de confort și siguranță a elevului la școală. Doar așa dezideratul școlii *prietenosae copilului* se va transforma din slogan în indicator de calitate.

Să ne aducem aminte de sfaturile mamei: *să mănânci la timp, să ieși la aer, să te odihnești suficient...*

BLOCAJE ALE COMUNICĂRII

Errare humanum est
(dicton latin)

Deseori auzim printre colegi zicându-se că emoțiile și bâlbâiala elevilor în procesul comunicării sau în timpul activității lor la ore sunt indicatori ai pregătirii insuficiente; că, dacă ar fi pregătiți la nivel, nu ar avea motive de bâlbâială. Și, în loc să încurajeze discipolul care vine la răspuns *cu inima cât un purice*, îl tachinează, accentuându-i lacunele, de care copilul singur ar fi bucuros să se debaraseze.

E mult mai ușor de lucrat cu cei care sunt siguri de sine, care vorbesc adesea și în locul celor timizi. Dar ce facem cu ceilalți?

Să căutăm în noi înșine. Oare întotdeauna am avut curajul de a da un răspuns ferm, atunci când ni s-a cerut, de a confrunta oponentul, când nu am fost de acord? De câte ori ne-am căinat și ne-am acuzat de lipsă de caracter, atunci când trebuia să acționăm sau să luăm decizii? De câte ori am căutat desperați în privirile celor din jur aprobare și susținere? Să

Estela Barbu

fi uitat oare acestea sau a trecut atât de mult timp, încât să se pară că nu noi am fost aceia?

Să revenim la ceilalți. Ce facem cu ei? Care ar fi totuși cauzele bâlbâielii și a emoțiilor elevilor în timpul comunicării?

Una din cauze consider că este frica. Se vor întreba unii: de ce să le fie frică, doar nu suntem cu păr de lup?

Ca să pot răspunde cu exactitate la această întrebare, am realizat un sondaj printre elevii claselor a VI-a – a XII-a, în urma căruia am determinat că elevii se tem ca nu cumva să greșească, stărnind *valuri* de nemulțumiri și dezaprobări ale profesorului; în al doilea rând, ca nu cumva să apară ridicoli în fața colegilor/ a publicului; în al treilea rând, să nu audă replici *usturătoare* la adresa lor. De aceea, deseori preferă să nu se implice: așa-i mai comod. Iar finalitatea acestei poziții comode este una: formarea sau contribuirea la formarea *personulităților*.

De ce oare ne e frică de eșec? Probabil, răspunsul ar trebui căutat încă în copilărie. De câte ori copilul aude replicile maturilor de tipul: *dacă tăceai, mai bine făceai; dacă nu te duce capul, nu te apuca; taci, dacă nu ești sigur de ce spui; de orice lucru te-ai apuca, îl faci anapoda, de nimic nu ești bun; ești un mucos ca să-ți spui părerea; nu-ți băga nasul; taci, să răspunzi doar când te-oi întreba* etc. Cum ar putea lua o altă poziție, decât cea *comodă*, dacă elevului i se vorbesc zilnic aceste lucruri? Din dorința mare de a-și vedea odraslele realizate, părinții nu acceptă doar simpla încercare/ experimentare a lucrurilor, ci obținerea, din start, a rezultatelor excelente. Certăm copiii pentru nereușită, în loc să-i încurajăm, ca să tindă spre mai mari succese.

Trebuie să înțelegem cu toții că viața nu e construită doar din succese și că, pentru a avea un succes, sunt necesare șiruri de eșecuri. *Errare humanum est*, spune dictonul latinesc, confirmând rezistența în timp a înțelepciunii antice, pe care o evidențiază și savantul Th. Edison menționând: *Nu am eșuat, doar am găsit 100 de metode prin care nu poți*

să inventezi un bec. Deci, trebuie văzut paharul pe jumătate plin și nu pe jumătate gol.

Specialiștii în domeniu consideră că atunci când ne dăm voie să greșim, când ne iertăm și ne iubim, greșim din ce în ce mai puțin, doar greșind evoluăm, iar frica de eșec stagnează progresul.

Să revenim la ceilalți. Cine i-ar putea ajuta? Părinții? Bineînțeles că da, dar și ei, de cele mai multe ori, sunt *victimele* educației sovietice, unde *не высовывайся, не выделяйся* erau sloganurile forte și, cei mai mulți, au preluat stilul de educație autoritar, la fel de *comod*. E mai ușor să spui *Lasă-mă-n pace, că-s obosit* sau *Stai jos, nu ești pregătit de lecție, doi*, decât să ai răbdare și să ajuți copilul să formuleze un răspuns argumentat la o întrebare sau să-l faci să înțeleagă un fenomen sau altul.

Consider că *leac* pentru frică și emoții excesive este încurajarea și motivația, chiar și atunci când elevul nu a obținut rezultatul scontat. Cadrelor didactice le revine misiunea nu doar de a educa tânăra generație și de a o ajuta să depășească aceste blocaje, ci și aceea de a familiariza părinții cu stilul democrat de educație unde domină răbdarea, încurajarea, încrederea în forțele copilului, motivarea lui pentru activitate.

Un exemplu elocvent poate servi experimentul realizat de psihologul E. B. Hurock, care constă în următoarele: trei grupe omogene de elevi (1, 2, 3) au desfășurat 15 ședințe de calcul numeric (trei ședințe pe zi, timp de cinci zile). Copiilor li se cerea să efectueze corect cât mai multe adunări timp de 15 minute.

Ceea ce deosebea situațiile celor trei grupe era maniera în care evaluatorii primeau lucrările copiilor. S-a utilizat următorul consemn:

a. Grupul 1, la înmânarea lucrărilor, nu primea nici laude, nici dezaprobări și nu i se spunea nimic despre rezultate;

b. Grupul 2 primea, indiferent de rezultatele finale, felicitări, încurajări, laude;

c. Grupul 3, indiferent de rezultatele reale, primea sistematic dezaprobări, profesorii corectori fiind mereu *dezamăgiți* de munca copiilor.

Dacă în prima zi toate cele trei grupuri au obținut aceeași performanță, din a doua zi au început să apară evoluții diferite: în grupul 1 – scăderea continuă a performanței; grupul 2 – menținerea și chiar îmbunătățirea performanței; grupul 3 – scăderea performanței, dar nu în maniera drastică a grupului 1. Deci, indiferența și dezaprobarea nu contribuie la obținerea succesului.

Consultând literatura de specialitate, aș vrea să recomand câteva suporturi care, sper, vor prinde bine în activitatea oricărui cadru didactic:

1. Dana Terzi în *Profilul profesorului eficient*, (www.proeducation.md.files) susține că profesorul trebuie să cultive elevilor încrederea în propriul succes.

2. Wow2now.Wordpress.com vine cu niște sfaturi concrete de încurajare a elevilor: *pentru moment te-ai descurcat bine, dă-ți toată silința, am toată încrederea că vei fi cel mai bun. A se evita dezaprobările: ce urât ai scris! Nu ți-a ieșit bine.*

3. www.copilul.ro/copii propune un șir de sfaturi utile atât profesorilor, cât și părinților:

- Laudă comportamentul, nu persoana;
- Laudă copilul de fiecare dată când face bine;
- Încurajează comportamentul bun și nu evidențiază purtările nepotrivite;
- Ai așteptări realiste și încurajează micile realizări.
- NB! E nevoie de cel puțin 6 complimente pentru a anula o critică.

4. Dana Terzi în *Motivația pentru a învăța* (www.proeducation.md) propune 9 componente ale motivației:

- Curiozitatea (sarcina profesorului e de a educa și a crește curiozitatea elevilor și de a o cultiva, considerând-o potențial motivațional de învățare);

- Atitudinile (profesorul trebuie să cunoască care este atitudinea elevilor față de disciplina predată);

- Necesitățile (scopul final al educației ar consta în structurarea activității astfel încât realizarea acestora să conducă la satisfacerea necesităților de la nivelurile superioare);

- Competența (profesorul trebuie să stimuleze la elevii care au carență sentimentul de autoeficiență);

- Atenția (menținerea ei pe parcursul lecției e o artă);

- Relevanța (instruirea este relevantă când are tangențe cu experiențele elevilor);

- Încrederea (acordarea posibilităților de a-și controla propria instruire);

- Satisfacția (recunoașterea, în public sau individual, a succeselor elevului).

Tot aici autoarea recomandă și câteva sugestii de a motiva elevii.

5. Otilia Ș. Păcurari în *Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice prin activități de mentorat* (ro.scribid.com/doc/.../Cunoasterea-elevului/) oferă motivației școlare un capitol semnificativ, propunând un șir de metode cum ar fi de exemplu:

- Scrisoarea de motivație, în care elevii să-și formuleze gândurile pe una din teme: *De ce vin la școală* sau *Importanța educației pentru dezvoltarea personală și profesională.*

- Crearea posterelor/ a pliantelor cu mesaje motivaționale, selectarea, pentru postere, a imaginilor care să fie stimulatoare pentru cei care le privesc etc.

Nu am avut intenția tratării științifice a problemei și nici nu am pus la îndoială abilitățile pedagogice ale colegilor. Dar o reactualizare a teoriei în domeniul pedagogiei învățate încă la facultate, *presărate* cu informații recente selectate din internet, mă fac să-mi revizuiesc, de fiecare dată, propriile strategii de lucru, or *Docendo discimus* este esența și rostul nostru atâta timp cât venim în fața elevilor, pentru a forma personalități, nu *personulități*.

ABOUT INTERDISCIPLINARY TEACHING

Ludmila Scrupschi,
profesor de engleză, grad didactic superior

In the period of globalization, in the period of large-scale immigration and pivotal changes in technologies and fast moving progress English language has become more important than ever. Nowadays there is a great demand for trained teachers who are able to work with those who learn English across a variety of contexts. Step by step English teachers are beginning to move towards interdisciplinary approach, because it is a real help and tool for our students in their post-school life.

Interdisciplinary learning is one of the various approaches to effective teaching a curriculum. But to make an interdisciplinary unit or lesson be effective we should design it properly. It is not necessary to base all curriculum on the interdisciplinary learning. Practically it may be enough to deliver a part of all the content we are going to present. This method helps teacher to bring students to a deeper awareness of the considerable connections that exist among the disciplines. The most effective, in my opinion, is that we develop very important skills, such as critical thinking, reading comprehension, analysis, etc. The assessment, such as essays, productions, recitals, projects, note-taking and in-class participation highly contribute to creative attitude towards the subject.

There are a lot of good examples of lessons that combine and develop cognitive skills, comprehension, analysis, evaluation that can involve students in the areas of Science, Math, Language, Arts, etc. A messaging experiment here can be „The Biological Clock”. It is the activity that can affect student’s performance. Students have to record the results of the same physical activity (sorting the cards) at different hours of the day. The scientific part is to determine how “task” performance can differ during the day. Math demands the students to calculate the average rate of each time management and graph results for a period of time. Writing skills are developed by recording and analyzing them.

The main conclusion is that the students realize how this information could change their methods of time management in the future.

This example and not only made the teachers of English think of the similar experiments, of projects and lessons that could combine knowledge and skills gained at different disciplines.

The first attempt was the lesson of Geography and English in the 11-th form. We, the teachers of English (Scrupschi L.) and Geography (Cerga A.) surprisingly found out that such collaboration brings good results. Combining various methods and teaching techniques we designed a lesson that could develop such skills as comprehension, synthesis and analysis. The theme of the lesson is "Population". Nowadays visuals highly contribute to the effectiveness of the lesson. At the beginning of the lesson our students could see online the total number of humans at a given time and how it changes every second. Using the map, the handouts with necessary information in English and Romanian the students could analyze the world population from the beginning to the present, state the cause of these changes.

Having TEDS talk as a considerable source of fresh ideas, we decided that it would be useful to watch and listen to Hans Rosling's speech "Global Population Growth". The students had to comprehend and work out the connection or dependence between the development of economy and growth of population. In groups students elaborated methods of population control. They also discussed the idea of using government policy to control population and debated if it is necessary and fair. The main thing at this point was to elaborate the program for Moldovan government in the domain of demographical politics.

These are many, but not all the activities the students of the 11-th form participated in.

What are the benefits of such interdisciplinary teaching?

- Students have the opportunity to work with multiple sources of information, in this way they get a more extensive perspective than they would from consulting only a textbook.
- Students are exposed to different ways of thinking about a topic.
- Students see the value and practical application of what they are learning and become more actively engaged.
- The relationships between teacher and students improve.

- Teachers have a higher job satisfaction.

The other colleagues decided that our experiment was worth continuing. The next step was the History lesson in the 8 form. It was a bit more difficult, because the level of English of the 8-th form pupils is lower, than of those of the 11-th form. But the teachers (Gavrilița D. and Melnic E.) chose the strategies that allowed the pupils to understand the new material, to make conclusions, to deduce, to produce a short speech, to prove their opinion using new vocabulary on the topic "Great Britain in the period 1871-1914".

The fact that pupils of the 5-th form enjoy singing motivated the teacher of English language Chiosa I. and of Music Dorin N. to think about a joint lesson on musical instruments. Very enthusiastically the pupils of the 5-th form managed to participate in 15 activities, where they guessed, listened and understood, compared, sang and spoke about music as a source of changing the world and people into better ones.

Next month the teachers Golubenco V. and Suvorov T. are going to introduce English in teaching the girls how to embroider and weave at the Handicraft lessons.

Why we are so actively involved in this activity? First of all to make pupils aware that school disciplines are not subjects for subjects' sake. The world is manifold, and all the sciences are intervened, and it is necessary to have the skills of thinking and arguing, exploring a theme or an issue, meet a challenge, solve a problem, etc. We can achieve all these providing a relevant context.

We seldom think of a brilliant opportunity to learn from student's sometimes unexpected interdisciplinary connections and ideas. But it works. Enthusiastic teachers working from new and different perspectives, creative and flexible lead a good example for their students.

And the most important advantage is that sharing ideas about your discipline, seeing it from a fresh perspective and working with enthusiastic colleagues who have the same goals builds excitement about teaching.

MOTIVAȚIA ÎNVĂȚĂRII – SEGMENTUL PRIMORDIAL AL SUCCESULUI ȘCOLAR

„Legea motivației. Tot ceea ce facem este declanșat de dorințele noastre interioare, nevoi și instincte...” **Peter Arnold**

Andriana Soica,
profesoară de limba și literatura
română

Motivația este un concept fundamental în psihologie, care exprimă ideea că la baza conduitei umane se află întotdeauna un ansamblu de mobiluri – trebuințe, tendințe, interese, idealuri – care susțin realizarea anumitor acțiuni, fapte și atitudini. Mobilurile enumerate reprezintă condiții interne, plasate între stimulii mediului și reacțiile organismului, solicitând un anumit comportament.

Motivația este o sursă de activitate și, de aceea, este considerată drept „motorul” personalității (apud Cezar Ioan). Raportată la procesul de învățare, ea se referă la totalitatea factorilor care îl mobilizează pe elev la o activitate menită să conducă la asimilarea unor cunoștințe, la formarea unor priceperi și deprinderi, energizând și facilitând învățarea prin intensificarea efortului și concentrarea atenției elevului, prin crearea unei stări de pregătire pentru activitatea de învățare.

Elevii motivați sunt mai perseverenți și învață mai eficient. Motivația este una dintre cauzele pentru care elevul învață sau nu învață. Pentru a-l înțelege pe elev, pentru a-l instrui și educa în mod adecvat, profesorul trebuie să cunoască motivele care, împreună cu aptitudinile, temperamentul și caracterul acestuia contribuie la determinarea conduitei și a reușitei sau nereușitei elevului în activitatea de învățare. O analiză a varietății motivelor care stau la baza activității de învățare trebuie să pornească de la piramida trebuințelor.

Teoria lui Abraham Maslow este extrem de cunoscută și a avut un imens succes, chiar dacă are o serie de limite. Conform acestei teorii, trebuințele umane sunt organizate într-o structură ierarhică, la bază fiind plasate trebuințele fiziologice, iar în vârful piramidei trebuințele care se referă la realizarea de sine. Modelul ierarhic al trebuințelor umane, elaborat de Maslow, cuprinde următoarele categorii de trebuințe:

- *trebuințe fiziologice* (hrană, apă, odihnă etc.);
- *trebuințe de securitate* (apărare, protecție, echilibru emoțional);
- *trebuințe de iubire și apartenență la grup;*
- *trebuințe de stimă de sine;*
- *trebuințe cognitive* (a înțelege, a cunoaște, a explora etc.);

- *trebuințe estetice* (trebuința de frumos, de armonie etc.);

- *trebuințe de autoactualizare: de autorealizare și de valorificare a propriului potențial* (trebuința de a-și utiliza potențialul creativ, de a găsi împlinirea etc.).

Această teorie are o deosebită importanță pentru actul educațional. Pentru a putea învăța bine, elevii ar trebui, mai întâi, să se simtă fizic confortabil (bine alimentați și odihniți), să se simtă în siguranță, să se știe îndrăgiți, apreciați și să aibă o stimă de sine ridicată. Elevii vor avea un progres mai mare într-un mediu relaxant și sigur, decât în unul tensionat. Când în clasă este o atmosferă încordată, singurul lucru așteptat cu toată nerăbdarea de către elevi este *pauza*.

Din propria experiență pot susține faptul că, de regulă, activitatea de învățare este plurimotivată, fiind susținută de un ansamblu de motive. Totuși, unele dintre acestea predomină și atunci putem constata că anumiți elevi învață, în primul rând, pentru a obține note bune și a fi, astfel, în fruntea clasei, în timp ce alții studiază din simplul motiv că-i interesează o anumită disciplină și doresc să afle cât mai multe din domeniul respectiv.

Importante pentru activitatea de învățare sunt două forme ale motivației, cea *intrinsecă* și cea *extrinsecă*. Motivația intrinsecă se referă la acele motive interne care sunt satisfăcute direct, prin îndeplinirea acțiunii de învățare (de exemplu, dorința de a cunoaște un anumit lucru, curiozitatea personală etc.). Ea este opusă motivației extrinseci sau indirecte, exterioare, acțiunii de învățare propriu-zise. Motivația extrinsecă poate fi generată de dorința de a evita o pedeapsă sau de dorința de a obține o recompensă din partea altei persoane.

Potrivit unei analize a diferitelor categorii de motive legate de progresul școlar, realizată în 1981 de Ausubel și Robinson, motivația realizărilor în mediul instituțional ar avea trei componente: *impulsul cognitiv*, *trebuința afirmării puternice a eului*, *trebuința de afiliere*.

Impulsul cognitiv este centrat în jurul trebuinței de a cunoaște și a înțelege, de a stăpâni

cunoștințele, de a formula și rezolva probleme. Este în întregime orientat spre sarcina didactică și este satisfăcut prin realizarea acesteia.

Trebuința afirmării puternice a eului este direcționată spre obținerea unui randament școlar ridicat, deoarece aceste realizări asigură o anumită poziție în cadrul grupului școlar. Aprobarea venită din partea profesorilor satisface trebuința afirmării eului în calitate sa de componentă a motivației activității școlare. Cercetările în acest domeniu au demonstrat că exagerarea motivației axate pe autoafirmare generează anxietate. Ea se manifestă prin teama față de un eventual eșec care ar duce la pierderea poziției școlare și a prestigiului dobândit prin muncă.

Trebuința de afiliere este orientată spre realizări care să-i asigure individului aprobarea din partea unor persoane (părinți, profesori) sau a unui grup cu care el se identifică.

Sugestii pentru a motiva elevii:

Explicați. Elevii sunt mai puțin interesați de participare sau evaluare, fiindcă nu înțeleg ce trebuie să facă sau ce ar trebui să facă. Profesorilor le este recomandabil să acorde mai mult timp explicării: de ce învățăm ceea ce învățăm; de ce o anumită abordare/ activitate este importantă, utilă și interesantă etc. În procesul educațional entuziasmul profesorilor se transmite și elevilor, astfel ei vor deveni mai interesați de subiectul respectiv. În mod similar, profesorii trebuie să explice elevilor ce așteaptă de la ei, ce obiectiv urmărește prin realizarea unei activități de evaluare etc. Elevii care sunt nesiguri de ceea ce urmează să realizeze sau cunosc precar instrucțiunile de executare nu vor obține mari succes.

Remunerați. Elevii, care nu au încă consolidat un set motivațional intrinsec de a învăța, pot fi ajutați prin motivație extrinsecă – remunerarea (psihologică sau materială). Decât să blamați și să criticați distructiv un oarecare comportament sau răspuns neadecvat, remunerați comportamentele corecte și răspunsurile bune. Rețineți că și adulții, și elevii sânt tentați să repete comportamentele care au fost remunerați.

rate. Remunerarea poate fi simbolică și să marcheze nivelul la care a ajuns elevul prin acest comportament/ răspuns. Oricui îi place să fie apreciat și recunoscut, iar aprecierile pentru o activitate realizată bine produc emoții plăcute.

„Umanizați-vă” acțiunile și comportamentele. Discipolii noștri sunt mai motivați să comunice cu profesorii care par mai „umani” și cărora le pasă de ei, de interesele și scopurile lor. Profesorii pot „apropia” elevii, povestindu-le diverse istorioare din viața personală, recunoscându-și greșelile pe care le-au făcut când erau mici sau chiar fiind adulți. O astfel de personalizare a relației profesor-elev îi ajută pe aceștia să perceapă profesorii ca pe niște ființe umane apropiate, și nu ca figuri autoritare și neplăcute. Discutați cu elevii și în afara orelor de curs. Interesați-vă ce planuri au, ce sporturi preferă, ce muzică ascultă, unde intenționează să se odihnească în vacanță, ce patruped are acasă etc.

Implicați elevii în activități. Implicarea elevilor în propriul proces de instruire este unul dintre factorii care le influențează motivația. A le citi sau prezenta subiectul postat în fața clasei nu este metoda cea mai eficientă de predare. Este mult mai bine să implicați elevii în diverse activități: situații-problemă, discuții în grup, studiu de caz etc. Elevilor le place să se simtă utili. Alegeți câțiva elevi care să vă ajute la selectarea bibliografiei, la stabilirea subiectelor pentru examene, la pregătirea sălii pentru desfășurarea unei discuții în plen, la aranjarea posterelor etc. Aceste activități vor spori considerabil stima de sine a elevilor și vor intensifica și motivația acestora pentru studiul disciplinei respective. Folosiți orice oportunitatea de a primi ajutorul elevilor dvs. și fiți recunoscători pentru acesta.

Predați inductiv. Cercetătorii susțin că prezentarea mai întâi a concluziilor, iar apoi oferirea exemplelor lipsesc elevii de plăcerea de a descoperi noul individual. *De ce nu ați prezenta exemplele, iar apoi să le solicitați elevilor să generalizeze cele prezentate și să elaboreze concluzii?* Astfel, veți spori interesul elevilor și îl veți menține pe tot parcursul orei.

Asemenea activități contribuie la dezvoltarea abilităților de analiză și sinteză.

Satisfaceți unele trebuințe ale elevilor. Satisfacerea trebuințelor este o metodă primară de menținere a interesului elevilor și a stării lor de bine. Identificați nevoile cele mai importante pentru fiecare elev și încercați să țineți cont de ele.

Nu uitați de emoțiile pozitive! O memorie bună și de lungă durată este direct proporțională cu starea emotivă trăită de subiect în momentul memorării, susțin psihologii. Astfel, elevii învață mai bine atunci când învățarea este „acompaniată” de emoții plăcute. Folosiți umorul, atunci când e cazul, dar nu exagerați. Stabiliți relații de afecțiune atât între dvs. și elevi, cât și între colegi.

Profesorul trebuie să acorde atenție în mod egal tuturor elevilor, indiferent de capacitățile lor. În cazul în care unii elevi sunt demotivați și nu manifestă interes față de o anumită disciplină, recomandăm profesorului să adopte următoarele comportamente:

- să-și exprime încrederea în capacitatea de a reuși a elevilor;
- să evite crearea situațiilor competitive în care elevii nu pot decât să piardă;
- să nu le facă observații în fața colegilor lor;
- să excludă a-și exprima orice manifestare de dispreț atunci când ei eșuează;
- să manifeste interes pentru reușita elevilor.

Ca să înregistrăm un progres școlar al propriilor elevi, este necesar să avem un stil de predare eficient prin care să-i motivăm. Acesta trebuie să fie centrat pe argumentarea utilității, stimularea abilităților și competențelor existente, asigurarea trecerii la acțiune. Oferirea feedback-ului pozitiv, atitudinea optimistă față de elevi, tratarea echitabilă a tuturor elevilor, comunicarea deschisă și caldă, răbdarea, tactul – sunt calitățile unui profesor care poate motiva învățarea elevilor.

Este important să valorificăm în profunzime oportunitatea de a modela universurile copiilor, să contribuim în mod competent la formarea și dezvoltarea personalităților de succes și bine integrate în societate.

DEZIDERATUL ABORDĂRII FUNCȚIONALE A CURRICULUMULUI ȘCOLAR

Școala, în înțelegerea mea, constituie mediul educativ definit de câteva aspecte principale: aspectul informativ, cel formativ și, cu precădere, aspectul funcțional. Acest mod de a gândi îmi permite să extrapolez realitatea vieții contemporane la simpla funcțiune de stăpânire a curriculumului școlar. Viziunea mea reiese dintr-o analiză permanentă a instituției școlare ca membrană a societății, existentă prin și pentru aceasta.

Adecvat ar fi să susțin în continuare ideea sus-afirmată și să o contrazic pe cea imediat următoare, conform căreia școala se ocupă în mod exclusiv de parcurgerea curriculumului școlar, deci, de factura „birocratică”. Astăzi, în „distinsul secol al competențelor”, ne ciocnim în mod paradoxal de *ideea* de competențe, nu și de *acțiunea* de a le forma. Or, revenind în alți termeni la cele expuse anterior, ne prefacem că suntem fideli unui sistem funcțional în sine, când, de fapt, suntem fideli unei datorii constrângătoare față de sistem. Aceeași datorie ne face să urmărim îndeaproape, tacticos și pe cât se poate de „onest”, stăpânirea curriculumului școlar, să insistăm în privința îndeplinirii conținutului tematic și mai puțin – pentru demersul constructiv, în sensul dobândirii cunoștințelor funcționale de către elevi. Prin prisma acestei viziuni, nu urmăresc să critic curriculumul școlar, ca aspect teoretic și prospectiv, dar încerc să-l interpretez în favoarea orientării spre valorificarea cunoștințelor funcționale în școală. Or, tinerii noștri trebuie să capete cunoștințele și deprinderile de bază care sunt esențiale pentru participarea deplină la viața socială. Și, de cele mai multe ori, goana impetuoasă de a realiza programul școlar împiedică cadrele didactice să se focalizeze asupra elementului esențial – aspectul funcțional al școlii.

Ideile de mai sus mi-au fost generate, indirect, de Programul Internațional pentru Evaluarea Elevilor (PISA) inițiat de Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD). Programul în sine este o evaluare standardizată internațional, proiectată împreună de către țările participante și administrată unui număr de 4500–10000 elevi de 15 ani, pe cicluri de evaluare, în aproximativ 60 de țări din întreaga lume.

Nadejda Butnari,
profesor de educație civică

PISA acoperă 3 domenii principale:

- citire/ lectură – primul ciclu de evaluare, anul 2000;
- matematică – al doilea ciclu de evaluare, anul 2003;
- științe – al treilea ciclu de evaluare, anul 2006;

Aceste domenii sunt investigate în termeni de stăpânirii de cunoștințe și deprinderi de bază, necesare în viața adultă, pentru educația permanentă, pentru piața muncii etc., și NU din perspectiva stăpânirii curriculumului școlar. Evaluarea competențelor trans-curriculare este o parte integrantă a PISA.

Acest program internațional de mare amploare vine ca un argument în plus indispensabilității cunoașterii prin prisma funcționalului (cu referire la materia de studiu), și nu al ineputizabilului demers teoretic (mai ales în epoca exploziei informaționale în care ne regăsim).

Vreau să cred că profesorii vor privi cu încredere și cu înțelegere această perspectivă, pe care o pot aplica cu maximă eficiență la diversele discipline școlare. De altfel, mă angajez în mod plener să atribui, la rândul-mi, sens pragmatic textului reflectat aici. Astfel, contribuția noastră să devină prin ea însăși funcțională.

ȘCOALA DE IERI SAU ȘCOALA DE AZI? ÎNVĂȚĂMÂNTUL PUBLIC, ÎNTRE POVEȘTILE TRECUTULUI ȘI FILMUL REALITĂȚII

Aliona Grati,
*părinte, doctor în filologie,
critic literar*

Cred că toți auzim, în presă, pe stradă, în timpul discuțiilor obișnuite, această vorbă devenită refren: „Eheei ... nu mai este școala care era odată...”

Așa și este. Da, nu vă grăbiți să ridicați sprâncenele, a mirare. Da, azi „nu mai este școala care era odată”. Dintr-un motiv foarte simplu: schimbarea e una din regulile ... neschimbate ale vieții. Vă amintiți aserțiunea lui Heraclit: „Nu poți intra de două ori în același râu”? În albiile aceluiași râu va curge mereu altă apă. Altfel, am umbla și acum cu trăsura trasă de cai, sau am citi la lumina lumânării, din cărți scrise cu pana de gâscă înmuiată în călimara cu cerneală.

„Schimbarea” a însemnat și „evoluție”? Aceasta e întrebarea pe care o ascunde regretul general, exprimat în vorba – refren din debutul acestui text. Sau, și mai simplu: învățământul public de azi e mai bun, sau mai rău decât cel de ieri?

Înainte de a vedea ce înțelegem, de fapt, prin „bun” sau „rău”, v-aș propune un mic exercițiu. Nu, nu de matematică, ci de simplă reamintire a unui fragment clasic. Și nu e vorba de vreun autor antic, grec sau latin, ci de Ion Creangă. Vă amintiți, desigur, acel episod al „Amintirilor din copilărie”, în care elevul din Humulești discută cu mai greoiul său coleg Trăsnea. Iar învățătura e definită – scurt, cuprinzător și deloc

măgulitor – printr-o expresie mai mult decât relevantă: „curat meșteșug de tâmpenie”.

Dacă ați uitat, sau nu credeți, puteți revedea fragmentul din carte. Iar dacă aveți impresia, cumva, că prin „curat”, Creangă a vrut să spună „ne-murdar”, desigur că vă înșelați. Cum v-ați înșela și dacă ați crede că această expresie e doar o probă de umor humuleștean. Sau că situația descrisă are legătură doar cu mintea mai înceată a elevului Trăsnea.

Să scurtăm puțin drumul de la amintirile lui Creangă la întrebarea noastră: în orice perioadă există cărți școlare bune și mai puțin bune, pedagogi buni și mai puțin buni. Important e ca sistemul de învățământ să fie organizat în așa fel, încât pedagogii buni și cărțile similare să fie în majoritate. Altfel, definiția din „Amintirile” lui Creangă devine, inevitabil, un diagnostic contemporan, cu efecte degenerante pe termen lung, pentru întreaga societate.

Dar cum era, de fapt, școala „de ieri”...? Sintetizând, răspunsurile majoritare sunt cam acestea: „mai serioasă”, „cu elevi mai disciplinați”, „cu absolvenți mai bine pregătiți”. Ca fostă elevă a unei școli pedagogice și actual profesor la o universitate de stat, nu pot nega faptul că aceste opinii conțin o mare parte de adevăr. Numai că ele descriu doar o față a monedei. Pe lângă seriozitate, în școala sovietică era adesea și o atmosferă sumbră, de semi-cazarmă pedagogică. Disciplina era, de regulă, consecința unei scheme mecanice a relațiilor dintre profesor și elev. Absolvenții erau poate bine pregătiți la matematică și fizică, dar mai puțin pentru viața reală. Ca întotdeauna, cel care putea să facă un lucru viu din schemele școlare ale societății sovietice era pedagogul adevărat. Adică omul pentru care școala nu e un loc de muncă oarecare, iar pedagogia nu e o meserie ca oricare alta.

Fiindcă am pomenit de viața reală, uităm prea ușor un adevăr al vremurilor sovietice: ca în orice dictatură, și viața din perioada comunistă avea două fețe. Una era cea oficială, machiată grotesc: totul era bine și frumos, democrația înflorea zilnic, popoarele din

URSS erau egale în drepturi, iar belșugul se revărsa la orice colț de stradă. Fața adevărată era alta: libertatea era sufocată, lipsurile domneau peste tot, iar etniile majoritare din republicile mici, ca Moldova, erau discriminate dur și sistematic.

Școala sovietică era, desigur, o copie a societății. Dublul limbaj era regula. Iar limba noastră maternă, numită atunci „moldovenească”, era tratată în școli așa cum era tratată în întreaga societate: ca o rudă săracă, de la țară, pe care o primești doar în bucătărie, ca să nu-ți murdărească de noroi covoarele, ori ca să nu te facă de rușine față de musafirii mai de soi. Desigur, „limba moldovenească” era, obligatoriu, diferită de limba română, deși mari savanți sovietici demonstraseră, în mod repetat, absurdul acestui fals grotesc. Desigur, cultura română era o cultură la fel de străină precum cea japoneză. Desigur, cine îndrăznește să exprime alte opinii decât cele permise avea de suferit, obligatoriu. Și nu doar o muștrare în fața clasei.

Desigur, școala actuală nu e nici pe departe perfectă. Nici nu are cum, fiindcă întreaga noastră societate iese cu greu din tranziția post-sovietică, asemeni unui bolnav care a fost operat, dar merge încă în cârje. Lipsurile materiale, schimbările mult prea dese și prea contradictorii, nesiguranța generală, toate acestea își pun amprenta, în mod negativ, asupra pedagogilor și elevilor.

Dincolo de acest peisaj general, dezolant în multe privințe, există un lucru de care adesea uităm, fiindcă ne-am obișnuit cu el: libertatea. Desigur, libertatea nu le aduce profesorilor salarii mai mari. Nu le aduce elevilor haine mai bune, manuale mai bine scrise, săli de clasă mai bine dotate. Cum ar spune unii, libertatea nu ține de foame.

Nici nu e acesta rostul ei. Ea ne permite să ne spunem părerea, în public, fie că suntem profesori sau elevi, fără să ne temem că vom fi arestați și duși nu se știe unde. Ea ne dă dreptul nouă, părinților, să avem un cuvânt de spus în legătură cu școlile în care învață copiii noștri. Ea le permite profesorilor să-și

dea cu părerea despre manualele propuse de Ministerul Educației. Sau despre orice altceva. Fără ca asta să-i facă dușmani ai poporului, buni de condamnat la închisoare.

Dacă toate acestea vi se par puțin lucru, vă propun un experiment, ipotetic, care ar putea fi lămuritor: o zi petrecută într-o școală din Chișinăul anilor '50. Sau '60. Sau '70. Sau '80. Cred că și cei mai mari nostalgici ai școlii sovietice ar fi destul de descumpăniți. Și nu din cauza lipsei internetului... În toți acești ani atât elevii, cât și profesorii trebuiau să se conformeze ideologiei unui singur partid, cel comunist, și să aibă disponibilitate maximă pentru manipulare. Ei nu puteau avea părere proprie, diferită de cea a partidului, nu puteau pune întrebări provocatoare sau de altă natură. Trebuiau să se mulțumească cu ceea ce au și să nu-și dorească mai mult, să muncească doar din și cu entuziasm, fără a urmări profitori. Puteau fi creativi doar până la o anumită limită, dar nu aveau dreptul să se deosebească ca personalitate din masa colectivă de oameni.

Dar fiindcă o călătorie în timp e (deocamdată) imposibilă, să revenim, spre final, cu picioarele pe pământ, ca să conturăm principala deosebire a școlii de azi, față de cea de ieri: noi toți – elevi, părinți, pedagogi – nu mai suntem o cantitate neglijabilă, o masă amorfă, niște roțițe anonime din mecanismul controlat de stat. Sau, cel puțin, avem posibilitatea să nu mai fim. Depinde doar de noi. Viața, societatea de azi ne cer să fim independenți, să fim capabili a lua decizii de sine stătător, să avem calități de lider, să fim la curent cu tot ce e nou în materie de informație, să avem inițiativă, viziune proprie în profesie sau afacerile personale. Cu alte cuvinte trebuie să fim la maximum creativi și perseverenți în atingerea scopurilor. În același timp, trebuie să fim rezistenți la stresuri și capabili de reabilitări rapide în cazul unor experiențe negative.

În rest, ca să-l parafrazăm pe domnul învățător Ion Creangă, lucrurile rămân „pe vechi”: dacă-i părinte, să-l iubească, dacă profesor, să-l învețe, dacă-i elev, să ne bucure.

COPILUL NU E SINGUR NICI ACASĂ, NICI LA ȘCOALĂ

Igor Guzun,
părinte, lector la Facultatea de
Jurnalism și Științe ale Comunicării

Atunci când am scris, împreună cu soția mea, cărțile „COPILUL MEU E SINGUR ACASĂ. Carte pentru părinți...” (<http://goo.gl/dsYgj5>) și „SINGUR ACASĂ. Carte de buzunar pentru fete și băieți...” (<http://goo.gl/Vfv2Yh>), ne-am gândit și la nevoile copiilor din țară, și la nevoile copilului nostru care creștere.

Iar atunci când cele două cărți editate în Moldova au fost traduse și tipărite în scurt timp în Franța, Bulgaria, Maroc și China, dincolo de bucuria acestui fapt, am constatat că părinții și copiii din lume au, de multe ori, nevoi asemănătoare: în primul rând, de siguranță – acasă și la școală – și de comunicare.

Vrem, în calitatea noastră de părinți, ca acasă, în lipsa sau în prezența noastră, copilul să se simtă protejat și să interacționeze, prin schimb de impresii, sentimente, bucurii, îngri-

jorări, acțiuni, valori, pentru că asta îl ajută pe el să se dezvolte, iar pe noi – să ne facem datoria. Și mai vrem ca la școală, acolo unde copilul se află adesea mai mult timp decât acasă, el să aibă parte de siguranță și de profesori care să-l ajute și să-l inspire să facă ceea ce trebuie să facă. Și mai vrem ca acolo libertatea de exprimare a unora să nu afecteze dreptul la siguranță corporală și psihologică al altora.

Poate că vrem prea multe, dar lucrurile mari și importante nu se fac în tăcere și de unul singur, ci prin dialog și acțiune tripartită: părinte-copil-școală.

Și pentru că scriu acest text în februarie – luna în care s-a născut Spiru Haret – patronul spiritual al Liceului, mă gândesc la mai multe semnificații pe care le-a pus, cu multe-multe decenii în urmă, în această afirmație a sa: „Un părinte nu are dreptul a-și lăsa copilul fără instrucție”. Și îmi vin în minte *instrucțiunile* – de fapt, sfaturile – pe care ar trebui să le dăm copiilor noștri, ca părinți și ca adulți, ca să-i protejăm de violență. Poate că trebuie să le accentuăm faptul că, deși îi îndemnăm permanent să se implice, să participe etc., există și momente în care chiar

trebuie să nu se implice, ci să evite locurile și situațiile cu risc de violență.

Mai este important, cred, atunci când îi îndemnăm să se afirme pozitiv și le dăm, dacă avem, exemplul nostru de părinți, să-i învățăm să spună „NU”, de asemenea, atunci când este vorba de presiunea adulților, a grupului de semenii rău intenționați. „Spune repetat NU”, „Spune NU și explică de ce într-o propoziție scurtă”, „Spune NU fără scuze”, „Spune NU și dă o alternativă”, „Spune NU și fă o glumă”, „Spune NU și pleacă”.

Și mai cred că afirmația aceea despre părintele care „nu are dreptul a-și lăsa copilul fără instrucție” se referă deopotrivă și la faptul că părinții nu trebuie să lase instruirea copiilor și protecția împotriva violenței doar pe umerii școlii, iar școala nu trebuie să lase părinții departe. Iar în centrul acestor preocupări și activități trebuie să se afle copilul. Și atunci copilul nu va fi singur nici acasă, nici la școală.

Iar cele două cărți, scrise și editate în Moldova și traduse și adaptate pentru copiii și părinții din Franța, Bulgaria, Maroc și China, sunt nu atât finalul unei munci de care ne putem bucura împreună, ci începutul ei.

UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE LA LECȚIILE DE GEOGRAFIE

Alexandru Cerga,
*profesor de geografie, grad
didactic II*

Suntem în plină dominație a tehnologiilor informaționale. La etapa actuală, paradigma modernă de instruire, ca model integrațional, se bazează pe computerizarea procesului educațional. Calculatorul, videoproiectorul și tabla interactivă fac parte din categoria celor mai moderne mijloace de învățământ și contribuie cu succes la creșterea eficienței lecțiilor. Utilizarea computerului la lecție ușurează munca profesorului, și avem în vedere calculatorul în sens larg, aici presupunând și tabletele de tip iPad sau Iphone ale elevilor, și alte fișiere electronice digitale (bunăoară, cărțile electronice). Totodată, elevii însușesc mult mai bine materialul, mai cu trăgare de inimă, iar lecția devine mai interesantă pentru ei, dacă la contribuție sunt puse mijloacele informaționale de care ei sunt atât de mândri!

Calculatorul poate fi utilizat, practic, la toate obiectele școlare, dar mai ales la lecțiile de geografie unde se valorifică un volum mare de material aplicativ. Utilizarea calculatorului permite micșorarea duratei de timp pentru căutarea unei anumite informații din literatura de specialitate sau pentru elaborarea unui proiect didactic.

Avantaje ale utilizare a calculatorului la lecție:

- este un excelent mijloc de instruire;
- asigură multiple surse de informație;
- presupune varii forme de apreciere a calității instruirii și un eficient mijloc de autoevaluare;
- asigură un puternic impact motivațional;
- oferă posibilități de autoinstruire sau instruire diferențiată;
- materialul didactic este mult mai accesibil, intuitiv, atractiv și dinamic;
- ușurează îndeplinirea mai multor sarcini didactice;
- e o alternativă precisă altor forme de lucru, cronofage;
- poate fi utilizat la orice etapă a lecției.

La lecțiile de geografie pot fi utilizate diferite programe de calculator, multe dintre care pot fi lesne însușite de către profesor: Microsoft Word; Excel, Power Point; Prezi etc. În dependență de tipul și scopul lecției, programele de calculator

pot fi instructive, imitaționale, de evaluare, informaționale, demonstrative etc.

Principalul obiectiv al lecției de geografie la calculator constă în faptul ca elevii să însușească funcțional, multispectual conținutul tematic. Comparativ cu lecția tradițională, aici putem utiliza mai mult material factologic și ilustrativ: fotografii, desene, scheme, diagrame, material video. La lecția de geografie, care e o disciplină cu caracter aplicativ, copiii înțeleg mult mai bine unele procese sau fenomene ale naturii, cum sunt, spre exemplu, erupțiile vulcanice, tsunami, mareele, eclipsele, inundațiile sau cutremurele de pământ. De asemenea, este mult mai eficient să demonstrăm la calculator cum putem preveni alunecările de teren; cum s-au format munții și peșterile; care este mecanismul efectului de seră etc. La așa tip de lecții elevii devin mai atenți și mai activi: identifică rapid, descriu, analizează, compară, deduc. Permițând accesarea site-urilor tematice, calculatorul ajută la studierea mai aprofundată a temei pentru acasă. Totodată elevii pot prezenta la lecții diferit material suplimentar elaborat și structurat de ei, înlocuind astfel tradiționalele referate constituite din texte scoase din Internet prin Copy/ Paste. Un sprijin important pentru profesor, dar și pentru elevi, este și Internetul. Cu ajutorul motorului de căutare Google, putem găsi numeroase informații la un anumit subiect.

Întrucât „Utilizarea tehnologiilor informaționale la lecțiile de geografie” este tema

mea de cercetare, de care mă ocup mai mulți 10 ani, numeroase subiecte curriculare le-am împărțit în fișiere, care sunt completate cu materiale, fie elaborate de mine, fie selectate și adaptate de pe diferite site-uri sau soft-uri educaționale: www.didactic.ro; www.didactic.md; www.biblionline.md; www.ucportal.ru; www.discoeryschool.com; etc. Astfel, dispun de o bogată bibliotecă electronică, care mă ajută la pregătirea eficientă pentru lecții. De asemenea, folosesc produsele „Intuitext”, care sunt niște lecții interactive și virtuale de geografie. Aici există animații, experimente virtuale, desene schematice, jocuri interactive pentru fixarea cunoștințelor, texte, desene schematice, hărți, fotografii, probe de evaluare. Există, de asemenea, enciclopedia „Encarta”, ce oferă posibilitatea realizării unor trasee virtuale în diferite locuri de pe glob, elevii având posibilitatea să cunoască aspecte legate de obiceiurile, tradițiile și obiectivele turistice specifice zonelor examinate.

În concluzie, pot afirma cu certitudine că desfășurarea activităților care implică resurse informaționale aduce beneficii în direcția creșterii calității învățării, a creșterii motivației elevilor pentru studierea geografiei, dar și a îmbunătățirii relației profesor – elev. Trebuie însă să ținem cont de faptul că un calculator poate fi utilizat ca facilitator în activitatea didactică, și nu ca substitut al profesorului, lucru ce implică efortul nostru lăuntric permanent.

IP LICEUL TEORETIC „SPIRU HARET” – CUNOAȘTEREA EMPIRICĂ, PRIN INTERMEDIUL CONEXIUNII INDESTRUCTIBILE CU PROCESUL EDUCAȚIONAL PROPRIU-ZIS

Dragoș Vicol,
*părinte, profesor universitar,
doctor habilitat în filologie,
Șeful Catedrei Filologie
Română, Universitatea Liberă
 Internațională din Moldova*

În calitate de părinte, dar și de expert în politici educaționale, menționez cu satisfacție că activitatea multiplexă a corpului profesoral-didactic și auxiliar al IP Liceul Teoretic „Spiru Haret” din mun. Chișinău se bazează primordial pe promovarea unui cadru educațional-instructiv și extracurricular flexibil și deschis, astfel încât toți cei avizați și preocupați de destinele educației naționale (pedagogi, experți, savanți), dar și societatea în ansamblu (părinți, bunici, oameni de bună-credință), să poată formula adecvat și propune cu inspirație sugestii judicioase și idei prețioase în ceea ce vizează esența viitorului nostru.

Din aceste rațiuni simptomatice, și pornind de la premisa indubitabilă că anume **acum și aici** se edifică coordonatele ideatice și de structură pe care se va înălța Templul Educației Autohtone, IP Liceul Teoretic „Spiru Haret”, dispunând de cel mai valoros și avizat corp profesoral-științific din țară, a considerat, drept datorie inalienabilă, să-și exercite prerogativa civică și de credință nestrămutată. S-a conștientizat că nu este nici momentul și că nici nu există vreun temei de dragul căruia cineva s-ar crampona infatuat de propriile ambiții, stereotipuri sau clișee desuete, or leit-motivul activității cotidiene a liceului se fundamentează prioritar pe componenta cunoașterii, în calitate de factor ordonator al întregului proces educațional din țara noastră. Școala (indiferent de treapta de instruire) nu poate fi concepută și, în consecință, percepută ca o entitate educațională distinctă, fără prezența proteică a procesului de cunoaștere – iată de ce principiul nodal de care se ghidează profesorii de la „liceul cu spirit” este anume cunoașterea empirică, prin intermediul conexiunii ei indestructibile cu procesul educațional propriu-zis.

Am remarcat că la Liceul Teoretic „Spiru Haret” sunt la ele acasă: **principiile etice inalienabile, probitatea morală, tehnologiile performante educaționale și cele informaționale, alături de aptitudini, toleranță etnică, dezvoltarea și promovarea inițiativelor civice, fundamentarea științifică și metodologică.** Aceste elemente în fond și circumscriu jaloanele exponențiale ale sferei învățământului autohton,

edificate pe un concept sistemic deschis de cunoștințe despre realitatea obiectivă, în care sunt enunțate clar și obiectiv rolul și funcția fiecărui subiect, în parte, care participă la procesul educațional. Este o construcție teoretică și practice solidă, monumentală, care, cu certitudine, se va îmbogăți și se va perfecționa perpetuu. Transformarea acestei posibilități în realitate nu poate fi concepută fără a avea la bază esența științei, esență care își alimentează sevele din profunda și filosofica cunoaștere empirică în beneficiul educației noastre autohtone.

Efortul profesorilor de la LT „Spiru Haret” este unul temerar, nici nu putea fi altfel, căci în aceste timpuri bicisnice, coșcove, de suflete zăvorâte, este nevoie mai mult decât oricând de un suflu cald și purificator, care să dezăviorască sufletele încremenite, iar odată cu aceasta – și aducerea unei speranțe că viitorul Republicii Moldova poate renaște, aidoma păsării Phoenix, din propria cenușă doar prin EDUCAȚIE. Este, cum ar fi zis Emil Cioran, șansa unor revelatorii „exerciții de luciditate”, a existenței demne, astfel încât călăuza vieții să cadă implacabil peste con-

templarea profundă a rosturilor existenței adevărate pe Pământ.

Sper că guvernarea, indiferent de culoarea ei politică, să înțeleagă în sfârșit (deoarece iată a trecut aproape un sfert de secol de când suntem stăpâni pe destinele noastre) că doar educația reprezintă fundamentul viitoarei personalități și implicit al țării. Criteriul esențial de eligibilitate în atingerea acestui obiectiv nobil îl constituie competitivitatea pedagogului, coroborată cu o solidă pregătire și o stenică psihologie a mentalității moderne. De aceea pedagogul trebuie să fie considerat, și tratat ca atare de stat, ca un axis mundi, în jurul căruia se edifică societatea modernă. Pornind de la aceste premise, dorim să încredințăm destinul copiilor în „mâini sigure”, încercând astfel să le asigurăm un viitor decent și mai bun decât al nostru.

Iată de ce nutresc o afecțiune aparte față de toți profesorii de la Liceul Teoretic „Spiru Haret”, fiindcă ei, lăsând la o parte sarica grijilor cotidiene și al disconfortului personal, zăbovesc cu osârdie și muncesc îndelung asupra șlefuirii sufletului copiilor noștri dornici de Carte, dornici de Bine, de Frumos și de Sublim.

VALORIFICÂND PRINCIPII ÎNSUȘITE ÎN LICEU

În societatea contemporană, unul dintre cele mai importante aspecte care definesc viața unui individ îl reprezintă educația. Ea constituie „materia primă” a personalității fiecăruia și, fără nicio îndoială, determină în mod radical standardul de calitate a vieții.

Educația are un scop fundamental, acela de a transmite cultura de la o generație la alta, instruind astfel populația, or, omul cult este etalonul spre care tindem toți. Această „hrană morală” dobândită la început în familie o dezvoltăm mai apoi în parcursul nostru social, trecând prin mecanisme instituționale care ne adaptează într-un fel sau altul la rigorile prezentului.

Daniel Macrinici,
absolvent 2012, student,
Facultatea Computere,
Informatică și Microelectronică,
UTM

Nivelul educației populației a crescut considerabil în ultimele decenii, iar un factor important al creșterii acestuia a fost tranziția de la perioada de dominare a epocii industriale spre perioada de influență a sferei serviciilor. Acum poate să apară întrebarea „Dar care este legătura între sectorul economic și educație?” Răspunsul îl putem privi prin prisma datelor statistice care ne spun că Republica Moldova a cheltuit 9,2% din PIB pentru dezvoltarea educației de oricare tip (aproape dublu față de media europeană), potrivit strategiei de dezvoltare Moldova 2020. Acest lucru semnaleză faptul că statul are nevoie de tineri angajați, specialiști, mai cu seamă în sfera serviciilor, fiindcă Republica Moldova se clasează pe ultimul loc din Europa la distribuția persoanelor angajate în acest compartiment. Conform indicilor economici ai statelor dezvoltate din UE, sectorul de prestare a serviciilor domină piața de muncă cu un procentaj de circa 70%. Acest fapt subliniază importanța învățământului mediu și superior pentru populație, care urmează să se încadreze în domeniul serviciilor. Doar în așa caz, vom simți cu toții îmbunătățirea calității vieții.

Este îmbucurător faptul că în prezent educația pune accent pe individualitatea fiecăruia, încurajează gândirea critică și analitică și cultivă spiritul civic al oricărei persoane supuse acestui proces. S-a depășit deja perioada când materialul didactic era prezentat în formă brută și acceptat unanim, oferind răspunsuri seci și mecanizate, asemeni unui desen industrial care necesită execuția unei piese mai puțin importante cu o exactitate (ridicolă) exagerată. În contrast, astăzi se promovează găsirea metodelor alternative de prezentare și soluționare a problemelor, se implementează noi tehnologii care aduc mult practicim în aria cercetărilor și a experimentelor, eliminând astfel ambiguitățile din „almanahul” teoretic de cunoștințe ale unui elev. Mai mult decât atât, ponderea cea mai mare în aceste inițiative o ocupă originalitatea și modul de gândire unic al fiecăru-

ia. Suntem diverși, prin urmare și gândirea noastră diferă substanțial.

Personal, mă simt norocos că am beneficiat de o școlarizare mai mult decât bună, din toate punctele de vedere. Deși actul educației nu a fost unul ușor pentru mine, am simțit mereu libertatea academică din partea profesorilor, al căror spirit didactic și interes profesional era lăudabil. Fiind licean, de nenumărate ori am auzit plângeri din partea altor liceeni referitor la programul supraîncărcat, exigența profesorilor și diversitatea obiectelor „inutile”, care le răpeau timpul și energia pe care ar fi vrut s-o îndrepte spre activitățile extrașcolare. Dar tocmai astfel de momente ne șlefuesc personalitatea, contribuind esențial la creșterea nivelului nostru de cultură generală, ne formează caracterul și aptitudinile noastre, care sunt apreciate în procesul de angajare în câmpul muncii (iar în caz că dorim să fim antreprenori, aceste trăsături sunt prețuite de persoane sau organizații cu care urmează să interacționăm).

În liceul pe care l-am absolvit, Liceul Teoretic ”Spiru Haret”, mi-am petrecut perioadele de copilărie și adolescență, de-a lungul cărorora am înregistrat o serie de reușite (școlare și extrașcolare), care m-au modelat pe parcursul anilor de studiu și pe care le datorez în cea mai mare parte familiei mele și, desigur, tuturor profesorilor care mi-au predat. Multiplele evenimente, concursuri, proiecte, la care am avut onoarea să particip, m-au ajutat să mă încadrez activ în societate, cunoscând oameni noi, interesanți, și să formeze legături cu dânsii, pe care le mențin și la momentul actual. Familia și școala au fost (și sunt) pentru mine imbolduri puternice care m-au determinat să tind spre un mod de viață pertinent.

Fiind student, simt că libertatea academică de care dispuneam în timpul școlii s-a redus și, totodată, au apărut noi imperative și constrângeri din partea societății. Motivul care ar putea fi invocat ar fi atingerea unei vârste apropiate de angajare în câmpul muncii, unde implicarea în sectorul economic nu necesită la fel de

mult entuziasm și imaginație, fiindcă în câmpul profesional există niște reguli prestabilite (plictisitoare?) de „joc”. Aș greși dacă aș afirma că sunt nemulțumit de situația actuală, fiindcă învățământul superior își are punctele forte, precum ar fi competența cadrelor, cooperarea activă cu diverse instituții, oferirea programelor academice avansate (în concordanță cu normele internaționale), etc.

Totuși, problemele ce țin de angajarea imediată după absolvirea universității persistă în continuare (nu la toate specialitățile) și, în acest caz, totul depinde de alegerea pe care viitorul angajat o face încă din timpul școlii – alegerea profilului în care își continuă studiile. În mare măsură, nu există profil greșit (real sau umanist), instituție greșită (școală profesională, colegiu sau liceu) sau specialitate „nu chiar bună”. În opinia mea, există doar alegere greșită și nepotrivită și anume școala este mentorul nostru în rezolvarea acestei dileme. Cu cât decizia este luată mai devreme, cu atât succesul pe viitor are mai mulți sorți de izbândă.

Dacă ar fi să privesc în viitor, la etapa când voi avea copii care vor fi supuși școlarizării, aș alege o instituție care să educe dragostea pentru cultură și cunoaștere, în care profesorii și tot personalul academic să-i trateze și abordeze individual, o școală care aplică tehnologiile moderne în procesul de instruire, dar nu uită și de disciplina „veche” apreciată de părinții și bunicii noștri, o școală în care să te poți manifesta nu doar ca elev bun, ci și ca o persoană talentată. În fond aș opta pentru o instituție similară cu cea pe care am absolvit-o, fiindcă sunt totalmente mulțumit de educația pe care am primit-o acolo.

Sunt convins că depunând efort și sacrificându-ne puțin, trecând prin treptele educației, vom contribui la construirea unei societăți puternice, consolidate și prospere, în care viitoarele generații nu se vor mai confrunta cu problemele pe care le simțim noi astăzi. În esență, viața fără contribuție este fără de importanță, iar datoria fiecăruia este să susțină binele comun.

CLUBUL DE DEZBATERI ȘI VIZIUNEA ȘCOLII MODERNE

Roman Țabur,
profesor de istorie, grad
didactic II

Noțiuni dintre cele mai militante precum: luptă de idei, argument, dezacord, front comun, obiectivitate, comunicare, acuitate, dovezi, gândire critică, opoziție, dar mai ales toleranță și training, fac parte din vocabularul de bază al unui *debater*. Dar, mai în detalii, cine este un debater și, mai cu seamă, ce e debate-ul? Și de ce este necesar a aborda un astfel de subiect pentru a-l referi la activitatea școlii? Sunt întrebări pe care cred că este bine să și le pună un angajat al școlii moderne; mai mult – este bine să-i cunoască esența acestui fenomen și să-l aplice, interesant și util, în activitatea didactică.

Debaterul este mai exact cel care participă la un *debate*, acesta fiind o „formă structurată de dezbateri educațională”. Dezbaterile s-au dezvoltat odată cu primele forme de democrație în Grecia Antică, dar au prins contur la sfârșitul secolului al XIX-lea când au fost „reintroduse” și ca metodă de educație. Nu vreau să țin o lecție de istorie prin acest articol, dar vreau să evidențiez „vechimea” dezbaterilor, iar descendența din lumea filozofilor greci subliniază, la rândul ei, „înțelepciunea” pe care o implică.

Mai pe scurt, dezbaterile presupun *abordări de tip pro și contra* ale unei teme. Este vorba despre două echipe, una afirmatoare, alta negatoare, care încearcă să își apere poziția folosind argumente susținute de dovezi, și nu de simple opinii. Abordarea de tip pro-contra „*dezvoltă participanților capacitatea de analiză a problemelor controversate și ajută la obținerea unei imagini nedistorsionate de prejudecăți*”, în timp ce societatea noastră este atât de mult „ghiftuită” de prejudecăți, încât unora le este foarte greu să trăiască într-o astfel de societate.

Cât despre temele abordate în cadrul competițiilor de debate, acestea sunt dintre cele mai variate. De fapt, „tema” este „*un pretext pentru exersarea abilităților de comunicare în spațiul public, de gândire critică și de argumentare logică, și nu o încercare de a stabili valoarea de adevăr a uneia din cele două poziții exprimate în timpul dezbaterii*”, deși adevărul tot este important. În felul acesta, tema constituie un imbold pentru inițierea unui algoritm al căutării adevărului, fapt extrem de important pentru condiția școlii moderne care nu atât îi pre-

zintă elevului adevărul, cât trebuie să-l învețe a-l căuta cu propriile eforturi intelectuale.

Vreau să cred că clubul de dezbateri pe care l-am organizat la noi în liceul „Spiru Haret” va avea o activitate care se va impune prin membrii lui, dar mai mult decât atât, îi va ajuta pe aceștia să își formeze abilități de comunicare bazate pe argumente, mai ales ca majoritatea sunt la începutul unei vieți în care argumentul contează enorm. Contribuția cea mai importantă pe care o va avea clubul se va exprima în formarea unor personalități cu

subtile capacități de discernere a argumentelor, cu adânci competențe de a opera cu esența materialului factologic.

P.S. „În orice polemică științifică, socială sau politică, discuția trebuie să se rezume la schimbul de idei și numai la acelea care au contingență cu problema respectivă. Părțile nu au dreptul să aducă în discuție caracterul, temperamentul sau trecutul adversarului, deoarece acestea nici nu infirmă, nici nu confirmă validitatea ideilor susținute” (Oxford University, 1890).

TEATRUL POPULAR DE NATURĂ ISTORICĂ ȘI IMPACTUL LUI EDUCAȚIONAL

Ceea ce face ca un eveniment din viață să fie explorat în profunzime sunt orele de istorie pe care fiecare om le-a avut sau le are în școală. Cu cât „expediția” de explorare este mai interesantă, cu atât omul este mai bine informat și rămâne cu un puternic background în spate. Metodele de a transforma o banală lecție de istorie într-o adevărată „expediție de explorare” sunt variate. Unele nu fac decât să cultive cunoștințe noi pe un fundal intelectual deja format, altele însă vin să întărească sau să creeze chiar adevărate repere valorice, având un real impact educațional asupra elevilor.

Înscenarea de către elevi a unei piese istorice din teatrul popular vine să le arate arhetipuri ale adevăraților patrioți, modele demne de urmat pentru o întreagă generație. Piesa „Brâncovenii” i-a sensibilizat profund pe elevii care au devenit pentru o zi actori. Aceștia au învățat în același timp ce înseamnă adevăratul spirit patriotic, ce este dragostea de părinte, puterea sacrificiului în numele legii, credinței, a dreptății și a lui Dumnezeu. Ceea ce învață elevii în primul rând din piesa „Brâncovenii” este spiritul patriotismului. Exemplul lui Constantin Brâncoveanu, care este un adevărat iubitor de țară, îi inspiră mult și le trezește dorința de a-i urma exemplul, de a face totul pentru țara lor și de a-și proteja mica lor Patrie. Faptul că în piesă domnitorul Constantin Brâncoveanu vine alături de fiii săi, care îl însoțesc până la capăt și sunt gata să meargă și dincolo de moarte pentru idealurile apărute de tatăl lor, trezește în cugetul copiilor puterea

Elena Melnic,
profesor de istorie

sacrificiului în numele intereselor părinților, în numele familiei – „Sculați domni, sculați, boieri,/ Noi venim de la munteni./ Toți feciorii de Brâncoveni/ Și cu-al nostru domn creștin/ Brâncoveanu Constantin”. Alt grupaj axiologic cultivat de piesă este, indubitabil, setul de valori creștin-ortodoxe. Elevii sunt copleșiți de verticalitatea neclintită a „brazilor” neamului românesc. Mai mult decât atât, înșiși fiii domnitorului își sacrifică viețile în numele credinței lor și în numele lui Dumnezeu, refuzând să se lepede de El. Atât ei, cât și tatăl lor aleg moartea în detrimentul convertirii, iar acest exemplu de statornicie de neclintit nu are cum să nu se înfigă ca o săgeată în memoria elevilor. Cuvintele: „Facă Dumnezeu ce-o vra,/ Nu mă las de legea mea!/ Legea lui Hristos, tătare,/ N-o putem călca-n picioare./ Aceasta-i lege curată,/ De la Dumnezeu lăsată!” vin să educe în spiritul nobil creștin-ortodox o generație întreagă.

Din aceeași piesă, elevii învață ce înseamnă curajul și vitejia, iar formula: „Așa mare lege-aveți,/ Că vă țineți toți semeți?/ – Lege de creștin haiduc [...]” penetrează conștiința colectivă a elevilor care încearcă să pătrundă esența lor. „Ale-lei, tâlhari păgâni,/ Cum am să vă dau la câini” – aceste cuvinte demonstrează curajul și neînfricarea unui domnitor cu veritabile repere valorice, ce constituie un exemplu demn de urmat pentru o generație întreagă de adolescenți aflați în căutare de modele.

Smerenia și sacrificiul în numele valorilor, precum și supunerea totală în fața

„poruncilor” tatălui sunt alte exemple ale impactului educațional pe care îl are piesa „Brâncovenii”. Elevii învață să nu iasă din cuvântul părinților atunci când este vorba de statornicie, să fie smeriți atunci când decid „să bea până la urmă paharul” și să suporte cu demnitate toate consecințele, oricât de înfricoșătoare ar părea ele la prima vedere: „Eu rămân, dar voi plecați/ Capul la butuc să-l dați,/ Dar de lege și credință/ Să nu vă lăsați!”. Faptul că Brâncovenii nu luptă nu înseamnă că ei se lasă învinși, ci dimpotrivă, ei se înalță deasupra tuturor prin sacrificiul lor și prin pietatea de care dau dovadă: „De-am făcut vreun păcat rău,/ Să mi-l ierte Dumnezeu.”

Un alt efect al impactului educațional este faptul că elevii fac cunoștință cu termeni istorici, arhaici, plasați într-un context anume, care le permite să îi memorizeze mai bine – „ieniceri și eunuci”, „visterie”. Mai mult decât atât, elevii care au pus în scenă piesa au reușit să se împrietenească mai mult, să devină mai uniți datorită perioadei de timp mai mari petrecute împreună, efect deloc de subestimat atunci când vine vorba despre o multitudine de caractere diferite, majoritatea rebele, care trebuie cumva să conviețuiască.

În concluzie, pot spune cu fermitate că alegerea predării unei pagini de trecut prin înscenarea unei piese istorice a fost una inspirată, iar atmosfera degajată și conținutul profund au făcut ca elevii să însușească mult mai bine și mai eficient o filă din istoria românească cu care ne mândrim.

În abordare cognitivă, învățarea este analizată și explicată cu ajutorul mecanismelor interioare de prelucrare a informației, studiindu-se impactul lor în ansamblul personalității. Așadar, învățarea are loc grație efortului celui care învață de a organiza, prelucra, stoca și corela informații, respectând logica formării și aplicării conceptelor, prin înțelegere, categorizare, efectuare de raționamente, rezolvare de probleme și luare de decizii. În acest fel, cunoașterea devine activă pe plan mental, întrucât se constituie și se organizează structuri mentale flexibile, prin asimilarea și integrarea noilor informații în schemele cognitive deja existente; comportamentul exteriorizat, manifest, al celui care învață reprezintă un indicator al exersării proceselor mentale de prelucrare a informațiilor.

Din perspectivă educațională, abordarea cognitivă evidențiază faptul că procesele cognitive interne pot fi inițiate și dezvoltate prin demersuri pedagogice specifice, indiferent de premisele și potențialul ereditar, condițiile de mediu sociocultural și chiar vârsta celor care învață. Consecințele educaționale imediate ale acestei concluzii sunt (după E. Joița):

- Valorizarea predominantă în cadrul procesului educațional a proceselor mentale realizate de subiecții învățării (și nu doar a produselor cunoașterii), în vederea dezvoltării capacităților cognitive, prin implicarea directă și activă în rezolvarea de probleme și luare de decizii, în situații reale sau simulate.

- Orientarea către metacogniție, către procedurile de monitorizare și reglare, pe care subiectul care învață le aplică asupra propriilor procese mentale și a cunoștințelor pe care le are cu privire la acestea. Utilizarea acestor proceduri va permite construcția unor teorii metacognitive mai mult sau mai puțin explicite și formale, care vor facilita demersul cognitiv. Orientarea către dezvoltarea metacognitivă a subiecților care învață le permite acestora construirea de strategii cognitive mai generale, care asigură funcționarea mentală eficientă, performantă.

- Evidențierea rolului de mediator în cunoaștere și al cunoașterii pe care îl deține profesorul, pentru adaptarea subiecților care învață la specificul și provocările sarcinilor de învățare, pentru menținerea atenției, facilitarea evaluării rezultatelor și acțiunea în vederea optimizării abilităților de

învățare și a dobândirii capacității de „autoeducare cognitivă”.

La începutul secolului XXI, perspectiva unei reflecții didactice profunde și interdisciplinare a început să fie tot mai favorizată, grație abordărilor multiple, sistematice și interferențiale realizate. S-a avut în vedere aportul diferitelor curente manifestate în științele umane și sociale și s-au pus în discuție modelele ale teoriei cunoașterii, comunicării și informației, ale didacticii și ale psihologiei cognitive, investigându-se în articulațiile cele mai profunde procesul complex de formare și modelare a personalității umane.

Aceste abordări moderne pun accentul pe faptul că subiectul cunoscător *exersează activ propria sa gândire, propriile operații mentale, efectuează activități constructive și progresive, aflându-se în interacțiune activă cu unul sau mai mulți indivizi*. Ele postulează că învățarea și dezvoltarea se realizează nu numai prin mecanisme de imitație, ci mai ales prin abordări *constructiviste și interacționiste, mai exact socio-constructiviste și socio-interacționiste*.

În practica școlară națională, cel care a reușit să asigure o orientare practică și re-

alistă, în spiritul ideilor școlii active, a fost Spiru Haret.

Ca un corolar al evoluției problematicii activizării subiecților cunoscători în preocupările teoretice și practice din sfera științelor educației, avansăm ideea că sintagmele „instruire activă” și instruire interactivă au simbolizat de-a lungul timpului un deziderat permanent. Idei precum ar fi: proiectarea procesului de învățământ în funcție de aptitudinile elevilor, de ritmul lor de lucru, axarea învățării pe nevoile lor educaționale, pe așteptările și interesul lor pentru activitate, implicarea efectivă a elevilor în activitatea didactică, punerea elevilor în situația de a alege, de a discerne, stimularea colaborării dintre ei, legarea școlii de practică și de viață ș.a., abordate și nuanțate în timp în teoria și practica educației, își păstrează și astăzi actualitatea. Experiența didactică de până acum ne demonstrează că *instruirea (inter) activă a constituit o permanentă incitare și provocare*.

Mușata-Dacia Bocoș,
Instruirea interactivă, Polirom, 2013